

Ljubljana, torek, 22. marca 1955

Ljudska

PRAVICA

Leto XXI. Stev. 69
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka. Cena 10 dinarjev

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
TEDNIK * OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK * NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z „BORBO“

BLOKI

Mnoge politične ukrepe na mednarodnem torišču je navdihnil duh blokove politike. Se bolj škodljivo pa je, da se s temi ukrepi navadno zaostre spori med bloki na svetu. V zadnjem desetletju so se uveljavile na Zahodu in na Vzhodu močne težnje v tem smislu, da bi razdelili svet v dva antagonistična bloka. Po uradnem zahodnem slovarju sta nastala dva sveta — »svobodni svet« in »komunistični svet«, po vzhodnem pa »tabor miru in demokracije« in »imperialistični tabori«.

Takšna razdelitev sveta je seveda »ideološka značaja«. »Svobodni svet« naj bi razumeli kot svet kraljevstva svobode in demokracije, svobodne pobude, svobodne vesti in vere, »komunistični svet« pa kot kraljestvo suženjstva, diktature, terorja, brezvestnosti, in nasprotno: »tabor miru in demokracije«, bi se nam rad predstavil kot skupnost držav, edinih, v katerih lahko govore o napredku, v katerih spoštujemo mir in svobodo osebnosti in skupnosti. Vse drugo izven tega tabora pripada »imperialističnemu taboru«, kar naj bi pomenilo svetu nazadovanja, svetu, ki razpada in propada in ki ko ranjena zver bojevit napada mir miroljubnih dežel in narodov.

Ni težko ugotoviti, kako nevarne so te kategorije, stisnjene v umetno skonstruirane, nestvarne in neizljudske ideološke okvire. Toda pri tem se ne smemo ustaviti. Prizadevajo si, da bi tako »ideološko« razmejevali blokovi določili zemljepisne, gospodarske in politične (in celo kulturne) meje. Med temi frontami naj bi ne ostalo niti pidi umesnega prostora in zemlje brez gospodarja, v bloku pa ničesar. Kar ni v celoti blokovo, kar se ne strinja z ustrežno politiko in ukrepi.

Težnja po razdelitvi sveta na bloke je sicer odsev določenih gibanj in političnih gibanj in dogajanja v tej fazi razvoja sveta kot celote, ne ustreza pa stvarnim zahtevam tega razvoja. Ta težnja jim nasprotuje in je v bistvu škodljiva za dolgoročne, trajne in življenjske koristi — gospodarske in politične — celo glavnih nosilcev blokove politike. Najbolj bistvena značilnost te dobe je preraščanje sveta, še nedavno razbita na nacionalne enote, skupine držav (visoko razviti ali nerazviti) in kolonij v gospodarsko povezano enotno celoto, v svetovno skupnost neodvisnih in enakopravnih narodov. Velikanski razvoj proizvodnje sil na svetu, neko dovoljen samo kot tema v fantastičnih romanih, je razbil ozke narodne meje klasičnega sveta in usodo slehernega naroda združil z usodo vsega človeštva. Neogibne lastnosti, sredstva in posledice blokove politike nalagajo tudi tistim državam, katerih vlade so jih uradno navdihnile ali sprejele, razne obveznosti in ukrepe, ki so neposredno škodljivi za te dežele in njihov nadaljnji razvoj.

Poglejmo samo področje mednarodnih gospodarskih stikov. Mar blokova politika ni privedla do zastoja v izmenjavi med vzhodnimi in zahodnimi državami? Mar se iz tega spora niso rodile politične ovire, ki duše že tako bedno gospodarsko izmenjavo dobrih in koristnih gospodarskih osamosvojitvi blokov ter upostavitvi nenaravnih avtarktičnih gospodarskih področij? Čigavemu gospodarstvu pa koristi takšno stanje? Amerikemu? Sovjetskemu? Kitajskemu? Ne, ne koristi ne njim, ne gospodarstvu ostalih držav, velikih in majhnih, razvitih in nerazvitih. Posledice so čisto konkretne in očitne: nevarno povečanje neskladnosti v gospodarstvu nekaterih dežel in zastojanje pomoči bolj zaostanim in nezadostno razvitim področjem sveta.

Isto velja za ostale strani in sadove blokove politike. Kaj je namreč konec koncev smisel in

Vremenska napoved

Običajno vreme z vmesnimi padavinami, predvsem v severozahodni Sloveniji. V popoldanskih urah bodo nastopile delne razjasnitve. Temperatura ponoči med 0 in +3, na Primorskem okoli 8, podnevi med +4 in +7, na Primorskem do 12 stopinj.

Veleposlanik Aksel pri predsedniku republike

Brioni, 21. marca (Tanjug). — Predsednik republike Tito je sprejel danes dopoldne dosedanjega turškega veleposlanika g. Agaha Aksela in ga pridržal na kosilu. Na kosilu sta bila tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in generalni tajnik predsednika republike Jože Vilfan.

Jugoslovansko-egiptski gospodarski razgovori

Beograd, 21. marca (Tanjug). Član revolucionarnega sveta in egiptski minister za nacionalno proizvodnjo g. Hasan Ibrahim ter egiptski trgovski minister Masan Marij sta bila danes dopoldne pri podpredsedniku Zveznega izvršnega sveta Svetozaru Vukmanoviću, državnem tajniku za zunanje zadeve Koči Popoviću in članu Zveznega izvršnega sveta Osmanu Karabegoviću.

Ali bi takšen izhod, (vojna pa ni za nikogar izhod) koristila komurkoli? Ali bi koristila Američanom? Sovjetom? Angležem ali Kitajcem? Ne! Ne njim, ne ostalim narodom sveta.

»Svobodni svet«, »komunistični svet«, »tabor miru«, in »imperialistični tabori« so umetno izmišljene programatične kategorije. V resnici je samo en sam svet, svet z istovetnimi težnjami, na katerem vsi narodi in vsi ljudje težijo za istim in žele isto: svobodo, mir in pravico, da žive samostojno, neodvisno in človeško. Narodi žele mir, neodvisnost in nemoteni notranji razvoj ne glede na to, kateremu bloku »pripadajo«. Toda bloki v mednarodnih stikih ne trpe enakopravnosti in demokracije. Ne trpe demokratičnih stikov niti v bloku samem. Logika blokove koncepte sloni na gospostvu določene države, najmočnejše v tistem trenutku.

Ob spoznavanju resnice o težnjah blokove politike in o slepih zakonih njenega notranjega gibanja, čisto drugačnega kakor je zavestna želja njenih akterjev, se na svetu čedalje močneje poraja organiziran odpor proti politiki blokov, odpor posameznikov, političnih gibanj in držav. Ta odpor ni naperjen proti nobenemu narodu, deželi ali državi, marveč proti politiki kopčenja nevarnosti novega vojnega požara.

Ta odpor je pravzaprav ustvarjalni napor, da bi svet obvarovali nove katastrofe. Ta odpor kaže na sprejemljiva in koristna pota, po katerih naj bi svet hodil v zmanjševanju mednarodnih nasprotij in krepitevi miru, po tej poti naj bi prišli do miroljubne koeksistence na svetu. Vodilnim činiteljem blokove politike je treba dokazati, da politika, ki v imenu miru grozi z vojno, ne koristi ne državam ne svetu kot celoti. Z nenehno politično prakso je treba med narodi popularizirati načela, metode in oblike aktivne koeksistence, pri čemer morajo ZN nedvomno prispevati največji del odgovornosti za izpolnitev te zgodovinske naloge.

O. Miličević

EGIPTOVSKI POGOJI za skupni obrambni sistem na Srednjem vzhodu

Kairo, 21. marca (AFP). Pristopni krogi izjavljajo, da je v osnutku pakta med Egiptom, Sirijo in Saudovo Arabijo predvidena ustanovitve enotnega poveljstva oboroženih sil treh arabskih dežel, politika članic tega pakta pa ne bo smela biti v nasprotju s cilji nove arabske organizacije. V zamisli je tudi ustanovitev »alnega sveta pakta«, v katerem bodo z... obrambni in gospodarski ministri. Ustanovili bodo končno še posebej gospodarski svet, arabsko banko in razen nacionalnih valut posameznih dežel uvedli tudi enotno valuto.

Sestanek ministrskih predsednikov Sirije, Egipta in Saudove Arabije, na katerem bi morali načelno odobriti ta načrt, pa so odgodili za nekaj dni. V tujakš-njih diplomatskih krogih pravijo

v zvezi s to odgoditvijo, da bo omogočila nepopravljiv razdor med arabskimi deželami. Vlade nekaterih arabskih dežel se na skrivaj trudijo, da bi našle obrazec, ki bi dopuščal vzporedni obstoj turško-iraškega pakta in pravkar predlagane Arabske zveze. Toda turško-iraški se opira na domnevo, da preti glavna nevarnost z Vzhoda, medtem ko naj bi nova Arabska zveza sionela na tezi, da je Izrael glavni sovražnik arabskih dežel.

Sirski zunanji minister Kaled el Azem je medtem po večeršnjem sestanku s predsednikom libanonske republike Kamilom Samunom izjavil, da ni opustil prizadevanja za zboljšanje odnosov med arabskimi deželami. In tudi egiptski minister za nacionalno orientoacijo Salah Salem je sinoči izjavil, da je Egipt »pri-

GOSPODARSKI RAZVOJ JUŽNE EVROPE je zgolj v veliko korist samemu kontinentu

(OD STALNEGA DO PISNIKA »BORBE«)

Zeneva, 21. marca. Na današnji seji Evropske gospodarske komisije je bilo videti, da je eno zelo važnih vprašanj s področja evropskega gospodarstva prebrodilo pomembno evolucijo. V poročilu posebne komisije strokovnjakov o razvoju Južne Evrope je izvršilni tajnik EEC Gunar Myrdall rekel, da so se strokovnjaki Jugoslavije, Grčije, Turčije in Italije, ko so pripravljali znanstveno razpravo o gospodarskih vprašanjih svojih dežel, ognili teoretiziranju in se lotili solidnega praktičnega dela skupine izvedencev, ki so proučili skupna vprašanja kmetijstva, industrije in trgovine. To je edinstvena akcija, ki so jo skraja imeli za poskus, zadnje čase pa je zbudila živahno zanimanje.

V razpravi je prvi govoril vodja jugoslovanske delegacije Sergej Kraigher, ki je med drugim rekel, da izvira zanimanje Jugoslavije za delo strokovnja-

kov iz njene želje, da bi prispevala svoj delež k čim širšemu mednarodnemu sodelovanju ter podprla nagli gospodarski napredek tega dela Evrope. Večina ob-

ravnanih vprašanj kaže, da imamo široke možnosti za skupne gospodarske akcije na raznih področjih. Velik del specifičnih projektov, ki so jih doslej proučevali strokovnjaki, pa kaže, da jih je treba razvrstiti po stopnji njihove važnosti. Prednost je treba dati projektom regionalne važnosti, to se pravi tistim, za katere se zanima več dežel Južne Evrope. To so na pr. naslednji projekti: skupno izkoriščanje vodnih sil v kmetijstvu in za proizvodnjo energije, regionalna akcija za zgraditev cest mednarodnega pomena, regionalna akcija za izolanje poklicnih kadrov v kmetijstvu, gozdarstvu in industriji. Pri tem pa gre za vprašanje finansiranja. Za zdaj lahko rečemo, da dežele Južne Evrope teh vprašanj ne bodo mogle v celoti urediti. Potrebna bi bila torej mednarodna finančna pomoč.

Na koncu svojega govora je tov. Kraigher rekel: »Zmanjšanje sedanjih razlik v ravni razvoja evropskih dežel je važen činitelj ne le v vprašanju razširitve gospodarskega sodelovanja, stabilizacije in uspehov evropskega gospodarstva, marveč tudi eden izmed pogojev za okrepitev političnih stikov.«

Vodja francoske delegacije Philipp je v celoti podprl glavne misli iz Kraigherjevega govora. Rekel je, da so napravile nanj globov vtis industrijske možnosti v Jugoslaviji, ki jo je nedavno obiskal. Zlasti je poudaril, da je treba deželam Južne Evrope nuditi pomoč, ne pa prepuštiti jih lastnim finančnim možnostim, ki niso zadostne. Tudi vodja italijanske delegacije Lodovico Benvenuti je rekel, da je zadovoljen z govorom jugoslovanske delegata. Omenil je, da je Italija poglobila gospodarske stike z vsemi deželami Južne Evrope in da bo jutri v Rimu podpisana italijansko-jugoslovanska trgovinska pogodba.

V razpravo so posegli tudi delegati Turčije, Grčije, Velike Britanije in ZDA. Vsi so izrazili zadovoljstvo, da se je to vprašanje približalo uresničenju.

Branko Bucalo

RUTAR IN TOVARISI — »KRIMINALCI«?

Kako si tržaška policija predstavlja »pomirjenje in sodelovanje« med obema sosedama

(OD NAŠEGA SODELAVCA)

Trst, 21. marca. — V tiskovni urad vladnega komisariata je predstavnik tržaške kvesture sklical nocoj tržaške lokalne novinarje. Obravnaval je vprašanje nedavnih aretacij v Skednju. Do podrobnosti je obrazložil dogodke z dne 4. novembra 1946, ko je bil v pretepu na eni izmed škedenjskih ulic z lastnim revolverjem ubit neki Alecci, doma iz Catanie, ki je prav tistega dne prišel v Trst.

Predstavnik policije je najprej opisal, kako je potekala prva preiskava, ki se je zaključila ob koncu februarja 1947. Takrat je državno tožilstvo dva izmed osumljencev, ki sta presedela v zaporu po osem in pol meseca, spustilo na svobodo. Pri tem pa je poudaril, da je takratna policija, ki je bila pod vodstvom angleških častnikov, ponaredila nekatere podatke o incidentu, iz česar naj bi izhajalo, da se prav zaradi tega takratna preiskava ni mogla uspešno zaključiti. Predstavnik tržaške kvesture je izjavil, da je vseh sedem aretirancev priznalo svojo udeležbo pri pretepu in da so zaradi tega na podlagi njihovih priznanj vse skupaj izročili sodišču, in sicer Rutarju, ki naj bi bil priznal, da je Aleccija ustrelil, pod obtožbo premišljenega umora in ropa, ostale pa zaradi soudeležbe.

Zanimiva je obtožba, češ da so Aleccija telesno preiskali in mu odvzeli listino s 16.000 lirami ter revolver, čeprav je eden izmed obtožencev listino z denarjem in revolver izročil takoj po dogodku policijskim agentom. Ropa so jih obtožili verjetno zato, da bi za deva dobila kar najbolj kriminalni značaj. O tem pričajo tudi izjave predstavnika kvesture, ki je trdil, da v tej stvari ne more biti govora o političnem zločinu, temveč da gre za banalen primer premišljenega umora.

Na vprašanje nekega novinarja, kako naj se tedaj presodijo

izjave predstavnika jugoslovanskega Državnega tajništva Branka Draškovića o tej stvari, je omenjeni predstavnik dejal, da so nočne racije nekaj normalnega in da vsa stvar nima nobenega opravka s členom 6. londonskega memoranduma o ureditvi tržaškega vprašanja.

Predstavnik policije je še dejal, da bo »razčiščenje tega primera prispevalo k pomiritvi in sodelovanju med obema državama«.

Na tiskovni urad tujih novinarjev niso povabili, češ — spet — da gre za navaden kriminalen primer, ki nima nikakega mednarodnega pomena. Toda v resnici sleherni še tako premišlje-

no maskiranje takratnega dogajanja ne more zabrisati dejstva, da je bil dogodek ne glede na žrtve in krivce epizoda v politični borbi tržaškega delovnega ljudstva za demokratično rešitev tržaškega vprašanja in odpora nasprotnikov, ki so se posluževali vseh sredstev, da bi jo onemogočili. Vsem izjavam tržaške policije navkljub spada tudi ta dogodek v politično kategorijo, kakor so bili političnega značaja zapovrstjo tudi uboji ljudskih pruborcev Hlače, Planinška, Ravnikarja, Giorgia in drugih. Njihovih primerov tržaška policija nič ne raziskuje. Prav ta okoliščina pa ne glede na izkrivljanje dejstev v Aleccijevem primeru, ki so si jih skonstruirali z mučnimi zaslišanji aretirancev, ki so trajala po sedem ur, z metodami, spričo katerih se je moral eden izmed obtožencev za teči celo v ambulanto, nikakor ne daje prav »pomirjevalnim in sodelovalnim« napovedim tržaškega policijskega uradnika.

ODMEVI AMERIŠKIH DOKUMENTOV Z JALTE

Dokaz upravičenega nerazumevanja malih držav nasproti kupčijam velikih sil

Objava dokumentov o jaltski konferenci je vzbudila po svetu številne komentarje in veliko zanimanje. Značilno je, da večina tujih komentatorjev čisto z nejevoljo govori o sklepih, sprejetih v Jalti, medtem ko skorajda nič ne govore o metodah in duhu jaltске konference, o načinu, kako so trije državniki odločali o usodi mnogih narodov — to pa ni nič manj važen element z vidika, s

katerega bo zgodovina presojala to konferenco.

Izmed treh državnikov, ki so sodelovali na tej konferenci, je zdaj živ samo Churchill. Le-ta je bil proti temu, da bi objavili dokumente o konferenci. Churchill je v Spodnjem domu med drugim pripomnil, da so v ameriški verziji dokumentov tudi nekatere hude netočnosti. Izrazil je svoje nezadovoljstvo, ker je ameriška vlada objavila dokumente, stare samo deset let.

Britanski tisk je skorajda v celoti izrazil svojo nejevoljo nad sklepom ameriškega zunanjega ministrstva, da objavi dokumente. Poglejmo si samo nekatere naslove v britanskih časnikih: — »New Chronicle«: »Roosevelt je rekel, dajte Hongkong Kitajski!«; »Daily Herald«: »Udarec po predsedniku vlade zavoljo Jalte — ZDA objavile Churchillove skrivnosti iz vojne!«; »Times«: »Stare rane«. Tudi komentarji so napisani v istem smislu.

Tudi naslovi v pariških časnikih izražajo nejevoljo: »Ponovno bodo zvedeli, da ima Francija še vedno svoje mesto v klubu velikih!«, je pisal »Aurore«. »Tehtni sklepi so bili februarja 1945 sprejeti brez sodelovanja Francije« — »Parisien libere«. »Zakaj se bomo rimo?« — »Combat«. »Po desetih letih so prišle izkušnje!« — »Franc Tireur«. »Montaža ameriškega zunanjega ministrstva« itd.

Morda dajo komentarji newyorskerega tiska in odziv ameriške javnosti slutiti neposredne posledice objave dokumentov o jaltski konferenci. Ogledimo si nekaj značilnih izvlečkov iz nekaterih časnikov: »New York Daily News« (naklada 2 milijona 200.000) piše, da dokumenti ka-

žejo, kdo mora biti hvaležen Rooseveltu. Ameriški narod mu ne dolguje nobene hvaležnosti, medtem ko mu »Britanci dolgujejo malo hvaležnosti, ne mnogo. Ruski in kitajski komunistični banditi, lopovi in ubijalci so tisti, ki mu morajo biti zelo hvaležni.« »New York Daily Mirror« (naklada 1 milijon) piše: »To je bil hudičev posel, pri katerem so se zbrali trije starci, izmed katerih sta bila dva trudna in cinična, ki so mogli zbijati šale o tem, koliko nemških častnikov bodo pobili.« »New York Times« (500 tisoč): »Objava dokumentov bo koristno vplivala na politiko svobodnega sveta. Dokumenti bodo pomagali pri dokazovanju, da je nesmiseln in nemoralen sleherni poskus, da bi se sporazumeli s Sovjeti na podlagi »ovekovečenja sužnosti narodov.«

Zanimivo je, da so uradno objavili, da se s predsednikom Eisenhowerjem niso posvetovali, preden so objavili dokumente, niti jih le-ta pred objavo ni prebral.

Zanimiv je komentar ankarškega časnika »Džumhuriyet«, ki poudarja, da sicer ti dokumenti ne povedo nič novega glede Turčije, vendar pravi: »Kljub temu je treba povzeti nauk iz vsega tega: to kaže, kako vesilele ravnaajo z malimi narodi. Zato je moč zdaj bolj kakor kdaj koli doslej razumeti zaskrbljenost malih dežel, kadar vesilele začno govoriti o kaki novi konferenci.«

V Bonnu so se v glavnem izognili uradnim komentarjem o objavi teh dokumentov. Vendarle so predstavniki vladne koalicije poudarili, da so s pariškimi sporazumi pokopali duha Jalte.

TERITORIALNA ADMINISTRATIVNA RAZDELITEV LR SLOVENIJE

NAMESTO DOSEDANJIH 384 OBČIN – 131 KOMUN

Osnutek razdelitve so sestavili na podlagi pobud na zborih volivcev

Ljubljana, 21. marca. Posebna komisija za teritorialno administrativno razdelitev republike pri Izvršnem odboru Slovenije je sestavila končni osnutek nove teritorialne administrativne razdelitve Slovenije. Osnutek je sestavljen na podlagi pobud na zborih volivcev. Iz dosedanjih 20 okrajev in 2 avtonomnih mestnih občin bo nastalo 11 okrajnih skupnosti.

Za boljši razvoj posameznih področij so ozemlja nekaterih dosedanjih okrajev v osnutku združena. Tako bo področje šoštanjskega okraja priključeno celjski skupnosti. Dosedanji tolnski in manjši del sežanskega bosta priključena goriškemu okraju. Okrajna skupnost v Kopru bo obsegala razen koprškega tudi večji del sežanskega in del postojnskega okraja. Bivši radovljanski okraj se bo združil s kranjskim s sedežem v tem industrijskem središču. Dosedanje področje ljubljanskega okraja bo razdeljeno med novi okrajni skupnosti Murska Sobota in Ptuj.

V okrajno skupnost Trbovlje bo vključen tudi krški okraj. Mesti Ljubljana in Maribor se bosta združili s svojo okolico. Razen tega bo Maribor obsegal tudi slovenjegraški okraj, Ljubljana pa dele dosedanjih okrajev Postojna in Novo mesto.

Po številu prebivalcev bo največja okrajna skupnost Ljubljana, ki bo imela 267.000 prebivalcev, Maribor pa jih bo imel 233.000. Gospodarsko bolj zaostala skupnost Kočevje bo po površini največja, saj bo merila nad 64.000 ha, imela pa bo samo 34.000 prebivalcev in po številu prebivalcev bo na zadnjem mestu.

Namesto dosedanjih 384 občin v Sloveniji bo po novi administrativno teritorialni razdelitvi 131 komun. Te komune, čeprav izoblikovane po krajevnih družbenih in gospodarskih razmerah v zaokrožene celote, bodo po številu prebivalcev različne. Nekatere komune na oddaljenih področjih Bele krajine, na meji med Slovenijo in Hrvaško, n. pr. Pregrad, Osojnica in druge, bodo imele približno po 1500 prebivalcev, vtem ko bodo imele komune v republiki s kmetijskim značajem povprečno po 5000 prebivalcev. Število prebivalcev komun okrog važnejših krajev z industrijsko proizvodnjo, na pr. komune Brežice, Sevnica, Slovenska Bistrica in druge, se bo gibalo med 15.000 do 26.000. Na področju priključene bivše cone B STO bodo tri komune, v Kopru, Izoli in Piranu. Mesto Ljubljana bo razdeljeno menda na sedem komun. Po številu prebivalcev bo največja med njimi komuna mesto, ki bo imela 41.000 prebivalcev.

(Tanjug)

Administrativno-teritorialna razdelitev Hrvaške

Po predlogu o novi administrativno-teritorialni razdelitvi, ki ga bodo morda še nekoliko spremenili, bo imela Hrvaška namesto dosedanjih 88 okrajev in sedmih mest 27 okrajnih skupnosti, ki bodo v gospodarskem oziru zaokrožene celote. Večina skupnosti bo imela od 100.000 do 250.000 prebivalcev. Zagreb, ki mu bodo priključili dele nekaterih okoliških okrajev, bo imel nad 250.000 prebivalcev. Namesto dosedanjih 760 občin bo imela Hrvaška kakih 260 občin s 15.000 do 20.000 prebivalci.

Nuševo delo uprizorjeno v New Delhiju

V gledališču v New Delhiju so prvič uprizorili dva prizora iz Nuševe komedije »Gospa ministrica«. Nastopili so člani indijskega dramatičnega društva, delo pa je prevedel angleški književnik Alex Brown.

Majhno svečanost, ki so jo priredili ob tej priložnosti, je otvoril indijski pesnik Vidjajitunga, ki je opozoril na uveljavljanje jugoslovanske književnosti po svetu.

Indijsko občinstvo je toplo pozdravilo uprizoritev in zato je združenje za indijsko dramatično sklenilo »Gospo ministrico« naštudirati v celoti.

Klavrni začetek pomladi

Ljubljana, 21. marca. Danes ob 10.36 se je začela astronomska pomlad. Letos pač samo astronomska, kajti za sedaj še ni nobenega znamenja bližajoče pomladi. Nasprotno, čez noč je spet zapadla nova, sicer pičla merica snega, ki se je kmalu spremenila v pravo barjansko brozgo. Čez dan je začelo deževati ter je deževalo tja do večera.

ZAKLJUČNA DELA V TOVARNI ROTACIJSKEGA PAPIRJA

V VIDMU POSTAVLJAJO velikanski papirni stroj

V tovarni roto papirja v Vidmu naglo napredujejo montažna dela tudi v veliki strojni dvorani, kjer postavljajo papirni stroj, medtem ko brusilnica lesa že poskusno obratuje, v kratkem pa bodo vključili v obratovanje nov kuhalnik za celulozo v sosednjem objektu celu-

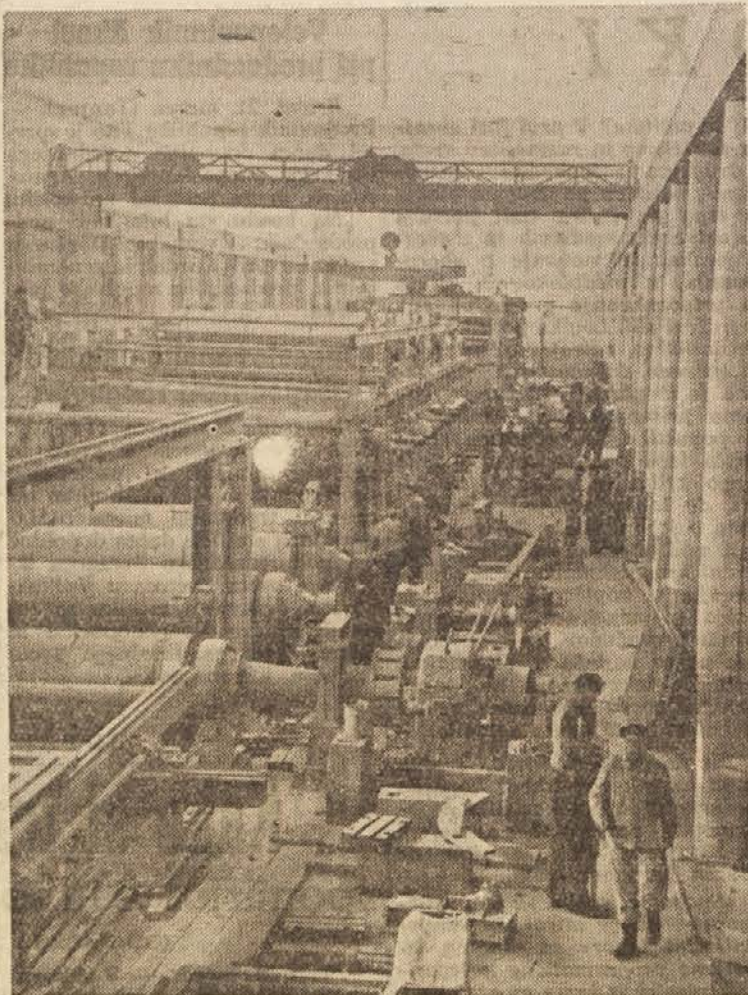
olina, aluminijevega sulfata, anilinskih barvil itd.) bo najsodobnejši. Celulozo, lesovino in dodatne snovi bodo v osnovni centrali mešali avtomatično, pri čemer bodo stroji sproti registrirali razmerje sestavin. Preden bo v vodi razredčena papirna snov prišla v papirni stroj, bo-

d. v cevni čistilici izločile vse tuje primesi, v posebni napravi pa tudi vzle vlaken.

Iz natočenega korita papirnega stroja, ki so ga izdelali v videmski tovarniških delavnicah (pri čemer so prihranili devizni izdatki 125.000 mark) bodo redko tekočo papirno snov spuščali v širini 4 in pol metra na sito papirnega stroja, pri čemer bo odtekel glavni del vode, ostanek vode pa bodo odsejali na posebnih sesalnih valjih in v sesalni stiskalnici. V tej fazi proizvodnega procesa bo imel moker papirni trak še tolikšno trdnost, da ga bo mogoče odločiti od sita in prenesti na klobučevinast trak enake širine ter voditi skozi nadaljnji dve sesalni stiskalnici in naposled še skozi stiskalnice brez klobučevine, pri čemer bo dobil papir enakomerno gladkost, ki je s poznejšim glajenjem ne bi mogli doseči. To je ena izmed posebnosti novega stroja. Tako izdelan papir ima na svetovnem trgu za okrog 8% višjo ceno, kakor običajni rotacijski papir.

V vsem nadaljnjem postopku gre v glavnem le za sušenje papirja. Navzlic temu obsegajo skupine sušilnih valjev, grele z vročo paro, skoraj dve tretjini skupne dolžine papirnega stroja. V sušilne valje bodo dovajali paro z 2,5 atmosfere nadtlaka, se pravi paro, ki je svojo energijo že oddala v turbini termoelektrarne ter deloma v turbini, ki žene papirni stroj. Novi papirni stroj je konstruiran tako, da bo mogoče ob največji dopustni brzini izdelati v eni minuti 350 m dolg papirni trak v širini 4,40 m. Novost pri tem stroju bo tudi visoka stopnja izkoriščenosti toplote. Paro, ki bo nastajala pri sušenju papirja, bodo nad sušilnimi valji zajemali in vodili skozi izmenjalce toplote, kjer bo tako zajeta para oddala svojo toploto vstopajočemu svežemu zraku. Tako segret zrak bodo potem dovajali pod sušilne valje in pod strop strojnice, da se prepreči kompenzacija pare na stropu, hkrati pa bodo na ta način še greti priključene pomožne oddelke.

S.

Pogled v strojno dvorano tovarne rotacijskega časopisnega papirja v Vidmu, kjer se že vidi obrisi velikega papirnega stroja, dolgega 110 m.

lozne tovarne. Tudi v termoelektrarni bo kmalu končana montaža parnega kotla za 25 do 32 ton pare na uro, medtem ko je turboagregat za 6400 kW že montiran, tako da se bo poskusno obratovanje termoelektrarne lahko začelo že prihodnji mesec.

Najvažnejša dela opravljajo zdaj monterji velikega papirnega stroja. Znano je, da spadajo papirni stroji med največje strojne naprave v sodobni tehniki. Najsodobnejši papirni stroj, ki ga postavljajo v Vidmu, pa je prvi kolos, saj sega v dolžino 110 m, širok pa je skoraj 5 m. Njegov sestavni deli tehtajo nič manj kakor 900.000 kg, kar predstavlja tovor 90 vagonov. Obrisi tega velikana so že dobro vidni. Široki valji se vrste drug za drugim skoraj brez konca.

V isti dvorani montirajo tudi naprave za pripravo papirne snovi, ki so prav tako na visoki sodobni tehniki. Tu ne bo običajnih holandcev za mletje papirne snovi, kakršne vidimo v vseh naših papirnicah. Celulozna vlakna bodo tu mleti avtomatično v stožastih mlinih. Tudi način priprave dodatnih snovi (ka-

POSVETOVANJE V ZVEZNEM JAVNEM TOŽILSTVU

Odločnejši boj proti gospodarskemu kriminalu

V Zveznem javnem tožilstvu se je včeraj začelo redno letno posvetovanje. Na dnevnem redu je razčlenitev dela s posebnim ozirom na gospodarski kriminal, na gospodarske prekrške in organizacijo javnega tožilstva v zvezi z graditvijo komunalnega sistema.

Razen javnih tožilcev in njih namestnikov iz vseh republik so na posvetovanju še predsednik Zveznega vrhovnega sodišča Josip Hrčević, predsednik Vrhovnega gospodarskega sodišča Aleksander Golštajn, predsednik Vrhovnega vojaškega sodišča polkovnik Zvonimir Ostrič, vrhovni vojaški tožilec JLA Ilija Kostić, državni podtajnik v Tajništvu za gospodarstvo Uroš Vičević, direktor carinske uprave Djuro Medenica ter predstavniki zvez-

nih inšpekcij in Državnega tajništva za notranje zadeve.

V uvodni besedi je zvezni javni tožilec Brana Jevremović poudaril, da se vse vrste kaznivih dejanj razen kaznivih proti ljudstvu in državi nekoliko množijo, kar zlasti velja za gospodarski kriminal. Republiški tožilci in posamezni udeleženci posvetovanja so med razpravo poudarili posebno pozornost novim specifičnim oblikam gospodarskega kriminala — za razliko od starih klasičnih oblik kraje, ponesverbe in uničevanja družbenega imetja.

Navedli so več primerov, iz katerih povzemo, da niso redki primeri, da posamezni krajevni voditelji v prid svojim krajem oziroma podjetjem zavestno škodijo koristni skupnosti. Precej so razpravljali tudi o poslovnih nemoralih, poslovnih korupcijah in podkupovanju, odvečnih stroških zaradi potovanja v tujino in drugih oblikah uničevanja ljudskega imetja ter osebne bogatitve na škodo skupnosti.

Sklenili so, da bodo organi javnega tožilstva strožno s ostalimi organi ljudske oblasti še bolj odločno prenajali vse oblike gospodarskega kriminala. Pri tem pa je seveda nujna večja podpora družbenih organizacij in javnega mnenja, zlasti kadar gre za nove oblike gospodarskega kriminala.

Obračunski tečaji z vzhodnimi državami v blagovnem in neblagovnem prometu

Med našo državo in vzhodnimi državami so sklenili trgovinski in plačilni sporazumi, ki regulirajo vsa medsebojna blagovna in neblagovna prometa. V zvezi s temi trgovinskimi sporazumi so bili določeni obračunski tečaji, ki dajejo gospodarskim podjetjem za uvoz in izvoz osnovno za dinarsko kalkulacijo, kakor tudi za obračun cene izvoženega ali uvoženega blaga.

Za posamezne države veljajo naslednji tečaji:

za obračunski dolar SSSR 636 din, za obračunski dolar Poljske 538 din, za obračunski dolar Bolgarije 569 din, za obračunski dolar CSR 588 din, za obračunski dolar Madžarske 588 din, za obračunski dolar vzhodna Nemčija 588 din.

Gospodarska uvozna in izvozna podjetja bodo izvršila obračunske tečaje v cenah po teh obračunskih tečajih, prav tako se jim bo del deviz, ki jih prodajo Narodni banki, obračunal po teh tečajih. Odstopke deviz, ki ostane gospodarskim podjetjem na prostu razpolaganje, bodo izvozna uvozna podjetja porabila ali pa jih bodo plačila v inozemstvu ali pa jih bodo prodala na deviznih obračunskih tečajih po prostu formiranih tečajih. Uradni tečaj za vse navedene obračunske tečaje je 300 din za en obračunski dolar.

(Konec v prihodnji številki)

DNEVNA KRONIKA

Sodelovanje ekonomistov dežel Balkanske zveze

Kot gost beograjske ekonomske fakultete prispeje dne 21. v Jugoslavijo profesor politične ekonomije v Solunu dr. D. Delivanis. V naši državi ostane deset dni. V Beogradu, Zagrebu in Skoplju bo predaval o monetarni politiki nerazvitih dežel, o stabilnosti cen v gospodarstvu, o polni zaposlitvi in še nekaterih gospodarskih vprašanjih. Njegov prihod v našo državo je v zvezi s sklepom skupne konference ekonomistov dežel Balkanske zveze v Solunu o sodelovanju njihovih ekonomistov. V maju pridejo k nam predstavniki turških ekonomistov.

Seja Izvršnega sveta Makedonije

Izvršni svet Makedonije je na včerajšnji seji sprejel uredbo o uporabi republiških skladov za pospeševanje gospodarstva, odlok o višini prispevka za kadre trgovinskih organizacij za leto 1955 in še nekaj odlokov in sklepov.

Občni zbor Trgovinske zbornice Makedonije

Na včerajšnjem občnem zboru Trgovinske zbornice Makedonije v Skoplju so zlasti poudarili pomanjkanje kadrov v trgovini. V Makedoniji se ukvarja s trgovino kakih 9500 delavcev in uslužbencev in od teh jih je končalo osnovno šolo 74 %, fakultetno izobrazbo pa jih ima samo 0,46 %. Še neugodnejši je položaj učencev, ki jih je v trgovinskem omrežju samo 257. Izvoz iz Makedonije v 32 evropskih in izvenevropskih dežel je narasel lani v primerjavi s predlanskim letom za 25%. Največ je Makedonija izvozila tobaka.

Posojilo za rekonstrukcijo obratov živilske industrije

V šestem natečaju Narodne banke FLRJ bo dala banka posojila za rekonstrukcijo tovarn sladkorja in

olja, predilnic, silosov in mlinov, dalje za zgraditev in rekonstrukcijo podjetij za proizvodnjo živinske kreme, za nakup vozil in hladilnih naprav. Ta posojila bodo dobila samo tista gospodarska podjetja, ki lahko med drugim investirajo 40 % lastnih sredstev v rekonstrukcijo tovarn sladkorja in olja ali pa 10 %, č. gre za druge objekte. Prijave za to posojilo bo sprejemala banka samo do 25. aprila.

Kredit za posojila lesne industrije

V osmem natečaju bo dajala Narodna banka FLRJ kredite za proizvodnjo snovi za zamenjavo lesa, za boljše izkoriščanje lesne mase in za impregniranje lesnih izdelkov. Razen običajnih pogojev je za ta kredit določen tudi kriterij o stopnji prihrankov pri gradivu. Ta kriterij malone odločilno vpliva na odobritev kredita.

Predstavniki belgijskih turističnih uradov v Jugoslaviji

V drugi polovici aprila prispe v našo državo 10 predstavnikov belgijskih turističnih uradov. Njihov obisk organizira Turistična zveza Jugoslavije. Od 15. do 27. aprila bodo obiskali Zagreb, Opatovo, Split, Dubrovnik, Kotor, Cetinje, Titograd, Sarajevo, Beograd, Ljubljano, Bled in Portorož.

Priprave na plenum Glavnega odbora SZDL Hrvaške

Glavni odbor SZDL Hrvaške se pripravlja na bližnji plenarni sestanek, na katerem bodo obravnavali izključno vprašanja družbenega upravljanja. Predsedstvo Glavnega odbora Socialistične zveze še ni določilo, kdaj bo plenum, domnevajo pa, da bo sredi aprila.

GEOEKONOMSKI POGOJI

Prispevek k aktualnim diskusijam

MARJAN TEPINA

na administrativno zaščito privilegijev v gospodarstvu, se mu ponuja nasvet, da bi bilo branje člankov, referatov in govorov iz časa nastajanja našega novega gospodarskega sistema prava osvoboditev za naše diskusije. Danes si moramo namreč priznati, da smo bili včasih v besedah mnogo smejelejši kot pozneje v dejanjih. Ponavljali smo n. pr., da je treba podjetja podvreči brezobzirnemu mehanizmu objektivnih ekonomskih zakonov, pa čeprav ga ti vodijo v konkurz. Koliko smo jih v enem letu prepustili konkurzu in koliko smo jih konkurza rešili?

No, vendar je res, da lahko pridejo sproščeni ekonomski zakoni tudi v nasprotje z interesi socialističnega družbenega razvoja. Znano je n. pr., da samodejavnost ekonomskih zakonov daje krepko gospodarstvo že razvitih področij kot pa ono nerazvitih, saj so investicije v razvitih področjih bolj rentabilne kot one v nerazvitih. Tendence sproščene objektivnih ekonomskih zakonov torej lahko nasprotujejo načelu o odpravi razlik med mestom in deželo, med razvitimi in nerazvitimi področji. Pri tem pa nismo vzeli v poštev vpliva naravnih surovinskih baze za razvoj gospodarstva posameznih podro-

čij, ki — kot bomo opozorili pozneje — pri določenih pogojih prejšnjo trditve zanikuje.

Sproščena iniciativa v gospodarstvu ni zajela samo posameznikov in delovnih kolektivov, marveč tudi administrativno-teritorialne enote. Povsem naravno je, da si je ta iniciativa izbrala za cilj gospodarski napredek administrativno-teritorialne enote in zato izkoriščanje vseh gospodarskih možnosti, ki jih posamezna enota nudi. Razumljivo je, da so se ob takih pogojih v posameznih administrativno-teritorialnih enotah začele pojavljati neke vrste avtarkične tendence ali vsaj tendence, ki se niso nič all zelo malo vpraševale po vplivu svoje enote na širši gospodarski prostor. Trenutna karakteristika našega gospodarstva — tu mislim na politiko polne zaposlitve, na zaščito podjetij pred konkurzom, na vedno večje povpraševanje kot je ponudba, na močno stimulacijo izvoza itd. — lahko take tendence samo podpira. Posledice takih tendenc zares niso velike, a vendar zaznavne in naraščajoče. Najbolj opazne so tendence, da si hoče okraj ali občina organizirati na svojem terenu pri-

marno predelavo surovin, kmetijskih in gozdnih pridelkov, ki jih daje njihova sama ali njihova in sosedne enote skupaj.

Tak pojav moramo pri vseh njegovih stihijih oceniti kot naraven in koristen za napredek našega gospodarstva sploh in za napredek nerazvitih področij posebej. Zdal vidimo, da ni res, da so investicije vedno bolj rentabilne v tehnično razvitih področjih, kajti investicije za pridobivanje iz osnovno predelavo surovin ne morejo biti drugje bolj rentabilne kot tam, kjer se surovinske zaloge nahajajo. Zraven tega je treba še upoštevati, da so tudi kapacitete, ki smo jih zatekili po zmagi ljudske revolucije, večkrat nastale mimo ali celo proti tendencam objektivnih ekonomskih zakonov (n. pr. nekateri objekti žagarske industrije v Sloveniji), mnogokrat kot posledica ambicij in možnosti privatnega lastnika. Ze se pojavljajo prve krize predelovalnih kapacitet, ki so odvisne od surovin iz drugih, največkrat tehnično neopremeljnih področij.

Ni naključje, da so se v takih okoliščinah začele pojavljati ideje o distribuciji, o administrativnem omejevanju graditve novih kapacitet, o administrativni rajonizaciji, celo o prepovedi »iz-

voza« iz okraja, o predpisovanju cen in podobnem. Znano so take ideje na področju odkupa in predelave lesa, kože, grozdja, sadja, sočivja, mleka, ribe in kmetijskih pridelkov sploh. Seveda ni slučajen pojav takih tendenc, zato tudi ne preseneča, a treba je biti skrajno pozoren pri obravnavanju teh idej in predlogov. Nesmiselno bi bilo administrativno ščititi kapacitete, ki so zgubile svoje surovine zato, ker je sredi surovinskega področja nastala konkurenčna kapaciteta. Nesmiselno bi bilo preprečevati, da se predelovalne kapacitete sredi surovinskega zaledja tesneje in trajnejše povezujejo z gospodarskimi organizacijami, ki jim nudijo surovinsko bazo. Skratka — nesmiselno bi bilo v tem primeru sleherni administrativno vmešavanje v prirodni in koristen proces, ki ga za trajno tako nobena administrativna mera ne more zavreti. Vsekakor pa je vprašanje vredno diskusije in previdne pozornosti.

V drugi luči se nam pokaže problem »avtarkičnih« tendenc administrativno-teritorialnih enot, kadar ustanovijo ali hočejo ustanoviti kapacitete, ki niso pogojene z lastnim surovinskim zaledjem.

Seveda se tu sama od sebe ponuja intervencija subjektivnega faktorja. Vendar ne smemo pozabljati, da je tudi takrat kot vedno nosilec take intervencije neogibno in stalno izpostavljen nagnjenju k uporabi administrativnih metod.

VPRAŠANJE INDUSTRIJALIZACIJE GOSPODARSKO NERAZVITIH DEŽEL

Dve tretjini človeštva imata samo eno petino svetovnega dohodka

Razlike v razmerah glede gospodarske razvitenosti in v tej zvezi splošnih življenjskih pogojev so v raznih delih sveta zelo velike. Neenakomernost razvoja je zelo ostro izražena na tabeli, ki prikazuje povprečni narodni dohodek v raznih deželah. V kategoriji dežel, katerih narodni dohodek znaša tisoč ali več dolarjev na prebivalca, so samo ZDA. V naslednji skupini, v katerih se giblje narodni dohodek od 450 do 1000 dolarjev, je samo nekaj razvitih dežel Zahodne Evrope ter Amerika, Kanada, Avstralija in Nova Zelandija, ves ostali svet pa je v rubriki pod 450 dolarjev povprečnega narodnega dohodka na prebivalca.

Tretjina latinskoameriških držav ter malone vsa Afrika so celo v skupini dežel, v katerih ne pride na prebivalca letno povprečno niti 100 dolarjev. Polovica človeštva živi v Aziji, ima pa komaj 10% celotnega svetovnega dohodka. Kakih 7,5% v Afriki živijo ljudje, ki imajo komaj 2% svetovnega dohodka. Na Srednjem vzhodu ima 4% prebivalcev 1,5% narodnega dohodka, na 7% latinskoameriškega dela človeštva pa odpade 4,5% svetovnega dohodka. Tako vidimo, da odpade na blizu štiri četrtine človeštva pičlih 20% celotnega dohodka. To je gospodarsko nerazvitost del sveta.

Na drugi strani pa je v gospodarsko razvitih deželah, kjer živi znatno manj ljudi, razmerje tisto drugačno. Na pičlih 7% vseh ljudi v ZDA in Kanadi odpade 43% svetovnega dohodka, na Evropo, SZ in Oceanijo pa 40 odstotkov. Ta neskladnost z vsemi hudimi posledicami za človeka, ki postaja vzporedna z vprašanjem, kako bi ohranili mir, najvažnejši svetovni problem. Njemu je posvečena tudi publikacija oddelka OZN za gospodarska in socialna vprašanja, objavljena včeraj z naslovom »Procesi in problemi gospodarskega razvoja v nezadostno razvitih deželah«.

Razprava je sad resolucije Ekonomsko-socialnega sveta, sprejete že 23. aprila 1953 na peti trajajočim zasedanju tega organa OZN. V resoluciji so generalnemu tajniku OZN naročili, naj poskrbi za razpravo, ki bi lahko pomagala najbolj zaostlim deželah, da bi sestavile praktične programe za svojo naglo industrializacijo ter prikazala vlogo, ki bi jo mogle igrati industrijsko bolj razvite dežele glede pomoči pri uresničevanju takšnih načrtov. Avtorji publikacije so se držali tega programa. Zato so v njem obdelali težave na poti k industrializaciji nerazvitih dežel. Razprava obsega priporočila glede ukrepov, ki naj bi jih storile vlade teh dežel. Posebej je obdelano vprašanje, kako bi mogle druge industrijsko razvite dežele in razne mednarodne ustanove pomagati, da bi odstranili sedanje gospodarske razlike na svetu. Razprava je samo začetni korak. To vprašanje bo treba še temeljito proučiti. Razprava kaže, da so razmere, v katerih žive posamezne dežele,

sikaj, s čimer se človek lahko strinja ali ne. Njeno gradivo na svoj način poudarja pomen gospodarskega razvoja nerazvitih dežel, o čemer bomo še govorili. Pisni razprave se zavzemajo za enakomernost razdelitev bremen na svetu, ki teže zdaj samo posamezne nerazvite dežele. Če bi razdelili ta bremena enakomerno, bi se razširila podlaga za mednarodno sodelovanje in nerazvite dežele bi se lahko hitreje razvile. Tako bi se zmanjšala tudi nevarnost nove vojne.

Blagoje Lazic

DANES V RIMU

sklenitev gospodarskih sporazumov z Italijo?

Pred sporazumom o gospodarskem sodelovanju, trgovinski, splošni in obmejni menjavi blaga ter letalskem prometu

Rim, 21. marca. Gospodarski razgovori v Rimu med jugoslovansko in italijansko delegacijo, ki trajajo že od konca januarja, se bližajo zaključku. V okviru teh pogajanj pripravljajo besedila sporazuma o trgovinski menjavi blaga, splošne konvencije o trgovini in plovbi in drugih.

Po sedanjih načrtih o novi trgovinski pogodbi je računati med drugim na menjavo blaga med Italijo in Jugoslavijo v prihodnjem poslovnem letu v vrednosti 60 milijard lir in posebej na menjavo blaga v vrednosti 4 milijard lir v obmejnem prometu na tržaškem odseku meje, ter v vrednosti 2 milijard lir v prometu na goriskem sektorju meje med obema deželama. Če, da bo dosežen sporazum tudi o dveh letalskih progah Rim - Beograd in Milan - Beograd ter obratno.

Italijanski minister za trgovinsko morarico Tambroni, ki se je včeraj mudil v Anconu, je izjavil, da pričakuje italijanska

Atomski reaktorji v Indiji

New Delhi, 21. marca. (AFP, Reuter). Predsednik indijske vlade Nehru je danes v indijskem parlamentu napovedal, da bo imela Indija do konca prihodnjega leta dva atomska reaktorja. Prvi bo najbrž dograjen že letos.

Drugega, ki bo večji od prvega, pa bodo nemara izdelali do konca leta 1956.

Nehru je izjavil, da Indija Velike Britanije ni prosila za

vala posledice morebitne atomske vojne, a meni, da predlaga na procedura za zdaj ni izvedljiva.

Nehru je razložil tudi vladno stališče glede zahteve zahodnih velesil, naj bi ukinili nevtralnost komisijo za nadzorstvo nad premirjem v Koreji, ter nalogo, ki jo je Indija prevzela glede obsojenih ameriških letalcev na Kitajskem.

Edgar Faure v razgovoru s tuniškim ministrskim predsednikom Bena Amarjem

Kje je izhod?

Pred poldrugim letom smo z zadostno ugotovitvijo, da hladna vojna ni vojna in da se čedulje bolj umika diplomatskim stikom, razgovorom in pogajanjem. Zdaj moramo žal govoriti o znakih, da se vrača staro. Človek dobi vtis, da vesleje o praktični politiki čedalje bolj uporabljajo metode diplomatskih pogajanj. Nekateri predstavniki tega preokreta trdijo, da je lansko leto pokazalo, da z diplomatskimi pogajanjmi ni moč ničesar doseči, da so ostala vsa glavna mednarodna vprašanja odprta. Pravijo tudi, da se nemško vprašanje ni premaknilo z mrtve točke in da je bilo upanje na zmajanje oborožitve zaman. Po njihovem mnenju bi bil čas, ki bi ga porabili za diplomatska pogajanja, izgubljen. Takšnega tratenja časa ne bi smeli več dopuščati. Do tega prepričanja so prišli nekateri politični krogi, ki se zato znova zavzemajo za metode hladne vojne. Menimo, da ni odveč, da jih zdaj vprašamo, kakšne sadoje je rodila hladna vojna?

Logika modrovanja o diplomatskih pogajanjih kot »prazen tratenje časa« je v tem, da bi moralo človeštvo tudi v prihodnje izboljšati v razmerah doomljenega mira, mednarodno zibljeno pa naj bi se še zmeraj razvijalo v raznih stopnjah hladne vojne brez slehernega upanja, da bi naposled uredili razna peča vprašanja, ki zdaj teže človeštvo.

Diplomatska pogajanja v lanskem letu so sicer rodila nekaj sadoj (na pr vojna v Indokini je prenehala) vendar pa niso premaknili z mrtve točke ne nemškega vprašanja, ne vprašanja razorožitve. Ali pa to pomeni, da pogajanja niso potrebna? Če bi pogajanja opustili, kaj bi potem pre-

ostalo? Mar se ne bi orteli o začaranem krogu?

Po našem trdnem prepričanju vzrokov, da dosedanja diplomatska pogajanja niso dosegla zaželenih uspehov, ne smemo iskati v sami njihovi metodi, marveč predosem o načinu obravnavanja odprtih mednarodnih vprašanj.

Prehod od hladne vojne na diplomatske stike in pogajanja je bil pomemben bodilen pojav. Pa tudi ta prehod ni rodil potrebnih sadoj, ker se je spremenila samo njegova zunanost, ne pa bistvo. Uspeha ni dosegel zato, ker so tudi za zeleno mizo obravnavali odprta mednarodna vprašanja o glavnem enako kakor med hladno vojno. Ostala je torej nespremenjena blokonska oblika obravnavanja mednarodne stvarnosti.

Vsa poveljna praksa, tako med hladno vojno, kakor tudi med diplomatskimi pogajanjmi, dokazuje, da o blokonskih okvirih ni moč najti izhoda za nobeno odprto mednarodno vprašanje. Iluzorno je na pr. misliti, da bi lahko vprašanje združitve Nemčije uredili, če bi ga obravnavali s stališča. Kako spremeniti sedanji status quo, o škodo enega in o koristi drugega bloka. Prav tako nestvarna je sleherni misel, da bi lahko omejili oborožitev, če bi obravnavali to vprašanje izključno s ciljem pred očmi, da bi oslabil položaj enega in okrepili položaj drugega bloka.

Neuspeh dosedanjih diplomatskih pogajanj torej nikakor ne zanika njihove smotnosti kot metode, marveč samo kaže, da ne more biti uspešna, če se diplomati nogatajo v smislu in duhu blokonske politike. Tisto, kar je treba opustiti, torej ni metoda diplomatskih pogajanj, marveč blokonska politika.

J. Smole

SIAM
SONGRAMOVA TURNEJA
Bangkok, 21. marca. (AFP). Predsednik siamske vlade maršal Pibul Songram bo v drugi polovici aprila obiskal Korejo, Filipine, Japonsko, ZDA, London in Pariz.

PAKISTAN
ZAROTA V SINGU
Hajderabad, 21. marca. (Reuter). V pakistanski pokrajini Singu so sinoči aretirali predsednika pokrajinske planske zbornice, nekdanjega predsednika vlade te pokrajine, in še enega člana zbornice, ker da sta bila sodelovala v zaroti proti deželni vladi. Zarotniki so namenjavili ubiti nekoga ministra in povzročiti nered v pokrajini.

AVSTRALIJA
OMEJEVANJE VOŽA
Camberra, 21. marca. (AFP). Namestnik ministrskega predsednika Arthur Fadden je napovedal nove omejitve vožja v Avstraliji, ki bodo začele veljati s 1. aprilom. Uvozne kvote bodo znižali za 15%, za manj potrebno blago pa celo za 25,3%.

KENIJA
UPORNIŠKE ZRTVE
Nairobi, 21. marca. (Reuter). V bojih z britanskimi varnostnimi silami je bilo v zadnjih dveh dneh po angleških podatkih ubitih 21 pripadnikov uporniške organizacije Mau Mau.

EGIPT
ČISTKA V GOSPODARSTVU
Kairo, 21. marca. (AFP). Vse egiptovske gospodarske družbe in podjetja so prejele nalogo, da v enem tednu poročajo oblastem o sestavi svojih upravnih svetov, o narodnosti

PRED NEVARNO RUDARSKO STAVKO V ZAHODNI NEMCIJI

KDO PLAČUJE RAČUN »NEMŠKEGA GOSPODARSKEGA ČUDEŽA«

(OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

Roma je sindikat rudarjev objavil, da zahteva zvišanje mezd povprečno za 12%, so jele mnoge nemške tvrdke prilepljati na vsako pismo ali pošiljko majhen zelen letak, na katerem je napisano: »Slišali smo, da se obeta podražitev jekla, železa, premoga itd. in ker ni znano, kako dolgo bodo še veljale sedanje cene, vas prosimo, da takoj naročite...« Nemški časniki so začeli objavljati uvodnike o tem, kdo bo odgovarjal za zmešnjavo v gospodarstvu, če bi prišlo do stavke rudarjev, ali kaj bo, če bodo gospodine nekega dne zaman skušale prižgati plinsko peč ali štedilnik.

Zahtevi rudarjev je takoj sledila zelo močna propaganda, ki načeloma vprašanje odgovornosti, že vnaprej pa pravi, da bo za delo krivda pol milijona rudarskih delavcev, če bi zapustili svoja podzemeljska naselja, čeprav samo za dva dni. Ves meščanski tisk, izzemski nekaj sindikalnih glasil, pravzaprav uporablja municijo, ki mu jo dobavlja »Glückauf-Haus«, essenški štab delničarjev in lastnikov. Ta municija pa je na videz preprosta. Že tako moramo zvišati cene premoga, saj imamo pri vsaki toni zaradi politike visoke oblasti v Luxemburgu po dve marki izgube, če bi pa zvišali še mezd, bi se moral premog še bolj podražiti. Essenški štab celo ne nasprotuje zvišanju mezd. Mnenja so sicer deljena, prevladuje pa »razumevanje« za rudarske tegobe in nizke mezd. Nekateri opozarjajo celo na to, da mladina spriču nizkih mezd ne pojde v jaške in da dela zato

v rudnikih kakih 70.000 rudarjev invalidov. V »Glückauf-Hausu« pravijo, da odpade zdaj zato enega rudarja samo 1,5 tone premoga v izmenj, vtem ko ga je pred vojno vsak rudar nakopal v izmenj povprečno po 2,1 tone. Od kod to »razumevanje« in nenavaden pojav, da se minister Erhardt enako jezi na lastnike in delavce porurskih premogovnikov.

Mezde in dividende

Gre pravzaprav za »evropske« glavobole bonnskih »Evropceev«, da bi nekako izravnavali in premostili protislovja v Evropski skupnosti za premog in jeklo: ali da bi jih vsaj ublažili, dokler Pariz ne bo ratificiral pariških pogodb.

Dne 31. marca poteče na dve leti sklenjena pogodba o cenah premoga v Skupnosti. Essenški štab je bil prej nezadovoljen z luxemburško politiko cen, toda na račun političnih ciljev (EOS, zdaj pariške pogodbe, v obeh primerih pa gre za nemško suverenost in oborožitev) je samo brundal ali molčal. Zdaj pa pripravljajo gospodari porurskega črnega zlata predlog o zvišanju cen povprečno za 6 mark pri toni (od 62,50 na 68,50 mark za tono, vtem ko je stala 1948. leta 58,80 mark). V Essenu računajo, da se bosta Francija in Anglija kot največja potrošnika porurskega premoga temu odločno uprli. Predstavnik francoske metalurgije je to že napovedal. V takšnem položaju napovedana stavka rudarjev, čeprav je le-ti ne žele, daje essenškemu štabu še en argument v roke (rudarji so imeli lani po delovnem času 2,20 mark brutto, če pa bo sprejeta njihova zahteva, bodo imeli 2,60).

Minister Erhardt je znan prijatelj essenškega štaba, toda v sedanjem trenutku mu njegov predlog ne ustreza, ker ve, da bi dala podražitev premoga samo začetno pobudo za naraščanje vseh cen, in sicer v neenakomernem tempu, ki ga nihče ne bi mogel zavreti. In še nekaj. Če bi sprejeli zahtevo rudarjev, tedaj sicer ne bi prišlo do nevarne stavke v premogovnikih, pač pa bi bilo to znamenje delavcem drugih panog, naj zahtevajo zvišanje mezd. Številke namreč ni-

so zaveznice Erhardtovega »liberalnega gospodarstva«. Številke kažejo, da so delavske mezd v Nemčiji pod ravnijsko mezd v večini evropskih dežel, vtem ko so dividende delničarjev na čelu tabele. Ta razlika med ravnijsko mezd in deleži dobičkov pomaga pojasniti nemški gospodarski razcvet, nedvoumno pa kaže, kdo plačuje stroške za »nemški gospodarski čudež«.

Bridko resna »igra črnega Petra«

Zato si je v Erhardtovi konferenčni dvorani 9. marca bil med njim in predsednikom sindikata Inigom dvoboj, ki so ga imenovali novinarji »Bitka črnega Petra« ali »duraka« (znana igra s kartami, v kateri vsak pazi, da mu ne ostane v ropi »črni Peter«, ker sicer izgubi igro). Erhardt je napeljal pogovor na odgovornost sindikata za »zmešnjave« v Nemčiji, če bi rudarji zapustili svoja delovna mesta, vprašanja

Kanceler Konrad Adenauer govori s predsednikom Zveznega sveta Kaiserjem med debato o pariških sporazumih

mezd pa se sploh ni dotaknil. Sindikalni delegati so mu odkrito sporočili, da se mu ne bo posrečilo, da jim pustil v rokah »črnega Petra«. Postregli so mu s številkami.

Essenški štab namreč trdi, da izgube lastniki pri vsaki toni premoga 2 marki, ker je Visoka oblast odločila prentzke cene, sindikat pa vprašuje, od kod potem takem v zadnjih treh letih tako velike lastne investicije v rudnikih v znesku 3 milijarde mark (nemški proračun znaša 27 milijard) in od kod zvišanje delničarskih dividend v lanskem letu za 9%?

Igra »črnega Petra« še ni končana. Nadaljevala se bo na drugih sestankih. Najbrž pa tudi ne bo končana, ker ima to vprašanje razen nemške tudi svojo evropsko stran. Rudarji pa so napovedali referendum o stavki v vseh premogovnikih. Odprto je ostalo samo vprašanje, kdaj bo referendum, vtem ko o izidu nihče ne dvomi. Zato ni izključena možnost, da bo posredoval kanceler Adenauer. Stavka rudarjev bi bila namreč v sedanjem trenutku politično nevarna. Bonn pa ne želi, da bi se razen notranjega boja za oborožitev in proti njej odprla še ena fronta - vprašanje mezd.

Rade Vujović

Naše sodobno slikarstvo

žanje lepe uspehe in priznanja po vsej Franciji

Pariz, 21. marca. (Tanjug). — V Nancyju razstavljajo sedaj dela sodobnih jugoslovanskih slikarjev. Razstavljenih je 60 del. Predsednik Lorrainske zveze za umetnost in književnost Levy in rektor univerze v Nancyju Mayer sta odprla razstavo v navzočnosti velikega števila političnih, kulturnih in javnih delavcev. Med navzočimi so bili tudi župan in senator Pensar, prefekt in drugi.

Jugoslovanski veleposlanik Srdjan Prica se je zahvalil organizatorjem razstave. V krajšem govoru je poudaril pomen tradicionalnih prijateljskih in kulturnih stikov med francoskimi in jugoslovanskimi narodi.

Razstava sodobnega jugoslovanskega slikarstva, ki je bila že v Lyonu, Marseilleu in Bordeauxu, je vzbudila živahno zanimanje. Priredili jo bodo tudi v Metz in Strasbourgu.

Z VSEH STRANI SVETA

BURMA
KONSOLIDACIJA OBLASTI V KARENJI
Rangun, 21. marca. (AFP). Burmaške čete so zavzele pomembno strateško postojanko in mesto Johe v jugovzhodni Burmi, kjer je bil štab karenskih tolp pod vodstvom Bo Sona.

PANAMA
BIVŠI PREDSEDNIK REPUBLIKE PRED PARLAMENTARNIM SODIŠČEM
Panama, 21. marca. (Reuter). V panamski poslanski zbornici se je danes začela sodna obravnava proti nekdanjemu predsedniku republike Joseu Ramonu Guisadnu. Slednji je obtožen, da je sodeloval pri umoru prejšnjega predsednika republike Josea Ramona, ki je bil ubit 2. januarja.

JUŽNI VIETNAM
V IN PO VETNIKA
Saigon, 21. marca. (AFP). Vse verske ločine v Južnem Vietnamu so danes postale vinski. Ngo Din Diema ultimativno zahteva, naj v petih dneh sestavijo novo koalicijsko vlado.

SIAM
SONGRAMOVA TURNEJA
Bangkok, 21. marca. (AFP). Predsednik siamske vlade maršal Pibul Songram bo v drugi polovici aprila obiskal Korejo, Filipine, Japonsko, ZDA, London in Pariz.

PAKISTAN
ZAROTA V SINGU
Hajderabad, 21. marca. (Reuter). V pakistanski pokrajini Singu so sinoči aretirali predsednika pokrajinske planske zbornice, nekdanjega predsednika vlade te pokrajine, in še enega člana zbornice, ker da sta bila sodelovala v zaroti proti deželni vladi. Zarotniki so namenjavili ubiti nekoga ministra in povzročiti nered v pokrajini.

AVSTRALIJA
OMEJEVANJE VOŽA
Camberra, 21. marca. (AFP). Namestnik ministrskega predsednika Arthur Fadden je napovedal nove omejitve vožja v Avstraliji, ki bodo začele veljati s 1. aprilom. Uvozne kvote bodo znižali za 15%, za manj potrebno blago pa celo za 25,3%.

KENIJA
UPORNIŠKE ZRTVE
Nairobi, 21. marca. (Reuter). V bojih z britanskimi varnostnimi silami je bilo v zadnjih dveh dneh po angleških podatkih ubitih 21 pripadnikov uporniške organizacije Mau Mau.

EGIPT
ČISTKA V GOSPODARSTVU
Kairo, 21. marca. (AFP). Vse egiptovske gospodarske družbe in podjetja so prejele nalogo, da v enem tednu poročajo oblastem o sestavi svojih upravnih svetov, o narodnosti

JORDANIJA
LEZIŠČA URANOVE RUDE
Aman, 21. marca. (Reuter). Jordanski strokovnjakom se je posrečilo odkriti ležišča uranove rude na področju Hasa. Hasa leži v južni Jordaniji.

AVSTRALIJA
PRETEP S SOVJETSKIMI VOJAKI
Dunaj, 21. marca. (AFP). Šest Avstrijcev je bilo poškodovanih v pretepu s petnajstimi sovjetskimi vojaki v Klosterneuburgu pri Dunaju. Policisti so prijeli štiri sovjetske vojake in jih izročili sovjetskim oblastem.

ZAHODNA NEMCIJA
SMUČARSKA NESREČA
Garmisch Partenkirchen, 21. marca. (AFP). Na jeziku Walchen blizu Garmisch Partenkirchna se je smrtno ponesrečil neki smučar, štirje pa so bili hudo poškodovani.

FRANCIJA
TRGOVINSKA POGODBA Z JUŽNIM VIETNAMOM
Pariz, 21. marca. (AP). Francija in Južni Vietnam sta sklenila trgo-

vinski sporazum. Francija bo izvažala v Južni Vietnam sladkor, pšenico in mlečne izdelke, uvažala pa bo riž, gumo in vžigalce.

ZDA
UKREPI PROTI OBOROŽEVANJU SEVERNE KOREJE
Washington, 21. marca. (Reuter). Ameriška vlada je pozvala svoje zaveznice v korejski vojni, naj proučijo odgovod dela sporazuma o premirju, da bi se lahko paralizirala krepitev vojske proti Severni Koreji. Severna Koreja kaže krši sporazum o premirju in nenehno uvaža novo orožje in letala iz sosednih dežel.

HUDA LETALSKA NESREČA
Springfield, 21. marca. (AFP). Blizu letališča v Springfieldu (Missouri) je sinoči treščilo na tla ameriško potniško letalo tipa »Convair«, ki je bilo v njem 32 potnikov. 29 potnikov je bilo ubitih, ostali pa so poškodovani.

Iraški veleposlanik pri Naserju
Kairo, 21. marca. (Reuter). — Predsednik egiptovske vlade Naser je sprejel danes iraškega veleposlanika v Egiptu Ravija. Po sestanku je veleposlanik izjavil, da so »egiptovsko-iraški odnosi zdaj mnogo boljše«.

NAPREDEK NAŠEGA GOSPODARSTVA

zahteva zmeraj več strokovno usposobljenih ljudi

V mnogih naših tovarnah občutijo pomanjkanje kvalificiranih delavcev in razne razprave o tem nujno dovedejo do vprašanja našega strokovnega šolstva. Problem je t. i. bolj pereč, ker zasledujemo v zadnjih letih ne porast, temveč padec števila vajencev in učencev industrijskih šol, dasi je to precej nepričakovan pojav. Lelo za letom zapuša osnovne šole in nižjo gimnazijo ogromno število mladine, ki

ji skušamo najti mesta, da bi si pridobila strokovno znanje. Vendar pa je prav dejstvo, ko ni bilo bistvenih razlik pri plačevanju kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev, vplivalo, da je del mladih ljudi opustil šolanje in so si kot navadni, največkrat gradbeni delavci, našli razmeroma dobro plačano zaposlitev. Takšna odločitev v nobenem primeru ni bila daljnovidna, saj je moralo prej ali slej prevladati načelo, da bolje izučen in strokovno bolj podkovan človek nujno zasluži več kot le navaden ali priučen delavec.

Težave pa so tudi s šolami. To varši iz kovinskih podjetij iz mariborskega področja vedo povedati, da so bila njihova podjetja močno prizadeta, ko je bil ukinjen delavski tehnikum, ki so ga bili ustanovili v Mariboru po osvoboditvi. Pravega uspeha pri pridobitvi mladih kvalificiranih moči pa tudi nimajo podjetja, pri katerih so osnovane industrijske šole. Te šole so v finančnem oziru precejšnje breme za podjetje, ko pa dovrše učenci šolanje, jih večina najde zaposlitev v drugih tovarnah. V industrijsko-kovinarski šoli Tovarne avtomobilov v Mariboru zapusti povprečno 75 % gojencev tovarno takoj po končanem šolanju, od ostalih 25 % pa jih tudi še precej premeni zaposlitev kasneje.

Precejšnja pridobitev predstavlja šola, ki so v zadnjem času ustanovili v Mariboru, namreč mojstrska šola kovinarske stroke. Vendar ta šola za sedaj še ni uradno priznana, je pa nujno potrebna, prav tako kot so potrebni delavski tehnikumi, katerih gojenci se prej in bolje znajdejo po šolanju pri svojem delu, kot na pr. absolventi STS, kajti prvim je del šolanja potekel še v delavnicah, zaradi česar jim je delo kasneje olajšano.

Vsekakor bo nov plačni sistem ugodno vplival tudi na vprašanje strokovnega šolanja, bodo pa zaradi tega potrebe po šolah še večje.

Marsikdo, ki doslej ni imel interesa, da bi se izpopolnil v raznih šolah, ker ga ni niti mikalo postati delovodja, brigadir itd., bo po uvedbi novega plačnega sistema, ki predvideva boljše prejemke ljudem, ki organizatorično vplivajo na dvig proizvodnje, spremenil take poglede. To pa je tudi nujno potrebno, kajti prav gotovo je, bila napredku našega gospodarstva škodljiva anomalija, da je na pr. strokovno izučen in v vseh pogledih dober delavec prejel manjše prejemke, če je svoje običajno delovno mesto zamenjal in postal brigadir, vodja skupine itd. Jasno pa je, da bodo prejemki odvisni od dviga proizvodnje, k čemu pa bodo morali tako delavci na svojih delovnih mestih kot organizatorji proizvodnje prispevati svoj del.

TOVARNA OLJA BO IZDELOVALA RIBJO MOKO

V tovarni olja v Zagrebu proučajo možnost, da bi izdelovali ribjo moko. Vsako leto se zlasti v poletnih mesecih pokvari precej rib. Razen tega ribiči včasih ujamejo ribe, ki niso primerne za hrano. Mnogo ribjih odpadkov pa zmečejo v morje. Če bi vse to izkoristili, bi imeli na razpolago dobro ribjo moko za živalsko krmilo. Ribja moka je zlasti dobra za prašiče.

Med vojvodinskimi umetniki

Po latinskem reku »Najprej živeti, potem filozofirati« sem naslednji zapisek s popotovanja dal na zadnje, čeprav bi po kronološkem redu sodil na prvo mesto. Tokrat se nisem seznanjal s preprostimi ljudmi, kmeti in delavci, tokrat nisem videl mogočnih tovarn niti v daljo segajočih polj, pač pa sem se pomenkoval z ljudmi, ki se preživljajo s čopičem in dletom, skratka, z vojvodinskimi umetniki.

Sončen februarjski popoldan je bil, ko sem potikal na vrata ateljeja kiparja Jovana Soldatovića v Petrovaradinski trdnjavi v Novem Sadu. Odprl mi je visokorasel človek izrazitih potez. Skromno opravičilo sprlo nenapovedanega obiska je bilo skoraj odveč. Sedel sem na staro, umetniško izrezljano klopi in sproščeno je stekla beseda o vsem, kar me je zanimalo.

»Pravkar sem se vrnil iz Pariza,« je začel pripovedovati mladi kipar. »Že drugič sem bil tam mesec dni, seve, da z gmotno pomočjo oblasti, ki zelo skrbi za nas. V Petrovaradinski trdnjavi so nam, desetim vojvodinskim slikarjem in kiparjem, uredili udobne ateljeje. Ni se nam treba obremenjevati s poučevanjem v gimnazijah in podobnih šolah, živimo od svojih umetniških stvaritev. Ilustracij oziroma risb za opremo književniških del skorajda ne delamo. Da, sprlo očitne, velike pomoči oblasti smo zadovoljivo preskrbljeni. Torej je naše delo se le plati neovirano; potemtakem gre le za našo umetniško zmogljivost.«

»S kakšnimi vtisi ste se vrnil iz Pariza, ali ste kaj pridobili ob svojem drugem obisku?« — sem povprašal.

»O tem je nasploh težavno govoriti. Vsekakor je Pariz prepoln umetniških del, in sicer takih, ki so vredna tega naziva, kakor je pa tudi na drugi strani preplavljen s šarlatanstvom. Obisk takega kulturnega središča človeka nedvomno oplodi. Oplodi ga na svoj način: oplemeniti in kultivira duha z ogledom del, kakor so Rodinova, Boudellova itd. In ko vse to v sebi prebavi in mu preide v kri, se boljši in obogaten vrača k svojemu delu. Z drugimi besedami: Pariz ni spre-

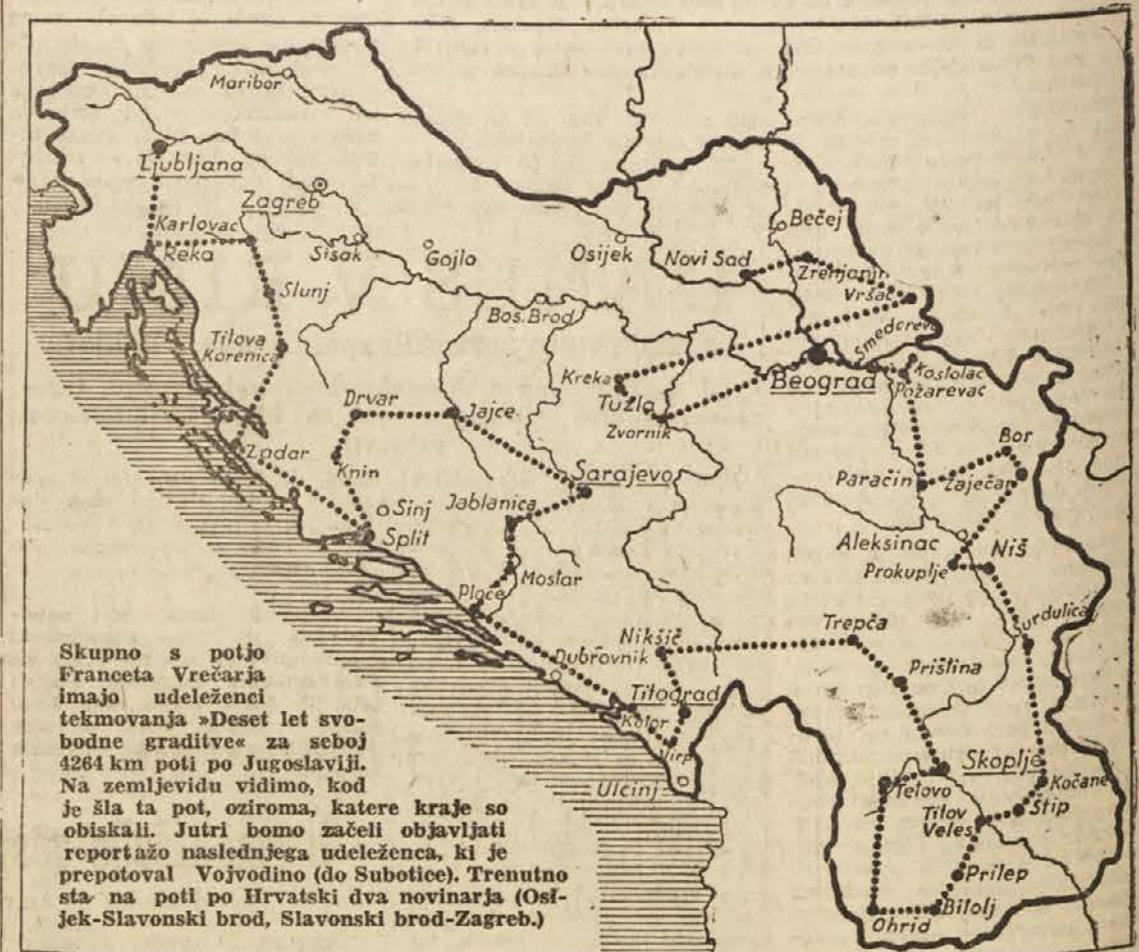
menil mojega likovnega nazora z vsemi svojimi abstrakcijami in izmi, ki ne morejo, po mojem trdnem prepričanju, govoriti o človeku o umetniškem doživljanju, pač pa me je obogatil in utrdil v pre-

»Poglejte, kakšen čudovit razgled imamo!«

Pridružil sem se mu in obstal, ko sem zagledal mogočni tok Donave, ki se vije pod Petrovaradinsko trdnjavo.

Iz zadrege me je rešil slikar Mi-

čo Nikolajević: »Ko sem bil še otrok, sem živel v leti v Ljubljani v Spodnji Šiški. Tam sem hodil v tretji razred osnovne šole. Ko sem se odločil za

Skupno s potjo Franceta Vrečarja imajo udeleženci tekmovanja »Deset let svobodne graditve« za seboj 4264 km poti po Jugoslaviji. Na zemljevidu vidimo, kod je šla ta pot, oziroma, katere kraje so obiskali. Jutri bomo začeli objavljati reportažo naslednjega udeleženca, ki je prepotoval Vojvodino (do Subotice). Trenutno sta na poti po Hrvaški dva novinarja (Ostjek-Slavonski brod, Slavonski brod-Zagreb).

pričanju lastnega likovnega nazora, ki me vodi v neki realizem, narekovan od časa in okolja, v katerem živim. Narodnoosvobodilni boj in napori našega človeka po osvoboditvi za dvig življenjske ravni in boljše življenje slednjega državljanu silita namreč likovnega stvarjalca, ki živi sredi vsega tega dogajanja in povezan z njim, da s svojim delom posreduje in izpričuje naš čas v vsej njegovi resničnosti.

Poglabljen v svoje misli se je kipar Soldatović dvignil, stopil k oknu in me poklical:

»Vidite,« je dejal, »mi imamo to brezmejno ravnino in Donavo, vi tam, v Sloveniji, pa svoje prelepe planine. Vsako leto se vračam k vam, ker mi je Slovenija zelo blizu.«

Pod večer sem se srečal še z dvema vojvodinskima umetnikoma, akademskima slikarjema Mičo Nikolajevićem in Boško Petrovićem. To srečanje so mi pripravili gostoljubni novinarji Radia Novi Sad. V njihovem klubu smo se sešli in takole nadaljevali pomenek o vojvodinski umetnosti.

»Bržkone vas bo zanimalo naše delo, ne tu v ateljejih, pač pa na terenu, med ljudstvom,« je prvi spregovoril Boško Petrović. »Ljudski odbori v Vojvodini vseskozi razumejo težnje slikarjev, približati umetnost ljudstvu. Že nekaj let sem prihajamo za mesec dni na deželo, kjer slikamo krajino in ljudi. Hkrati se pogovarjamo z domačini o umetnosti. S preprostimi besedami jim jo približujemo in vzbujamo v njih iz leta v leto večjo ljubezen do likovnih stvaritev. Po končanem enomesečnem delu razstavimo svoja dela, ki jih po navadi vse odkupijo. Tako drug drugemu koristimo. Ali tudi vaši slikarji uporabljajo tak način terenskega dela?«

slikarsko stroko, sem nekaj časa študiral skupaj s slikarjem Rikom Debenjakom. Celotno v isti sobi stanovala. Lepo ga pozdravite ko se vrnete, pa tudi povejte, da bi radi samostojno razstavljali v Ljubljani. Sicer pa je želja nas vseh, da bi medsebojno izmenjevali skupinske razstave — mi bi prišli k vam, vaši slikarji pa k nam, v Novi Sad. Menim, da bi bila taka zblizanja in hkrati tak način popularizacije umetnikov iz raznih središč Jugoslavije zelo koristna.«

Med pogovorom mi je misel s področja slikarstva nehote usla k najnim spomenikom, zlasti iz najnovosovobodilnega boja. Pa sem modrosovobodilnega povprašal, kaj menita o teh stvaritvah.

»Večkrat bi bilo bolje zgraditi ambulante kakor pa nedognane in neustrezne spomenike. Strahotni napori med minulo vojno, ogromno število mrtvih borcev bi terjalo v njih spomin postavljati nedvomno zrela umetniška dela,« mi je odgovoril Boško Petrović.

No, ko sem na koncu pogovora še nekako stereotipno povprašal, kaj meni nasploh o poslanstvu umetnosti, mi je ta zanimivi vojvodinski umetnik dejal:

»Umetnost oplemeniti človeka in ga kvaliteto spremeniti. To je moja kratka in skromna definicija o umetnosti.«

FRANCE VREČAR

Boško Petrović: mozaik za veliko dvorano Skupščine AP Vojvodine

Občinski sveti na Švedskem

V času, ko proučujemo naš bodoči komunalni sistem ter se pripravljamo za prehod na nove občine — komune in njihove okrajne skupnosti, nas mika, ozreti se prek meja naše domovine in si ogledati, kako je vprašanje tako imenovane lokalne samouprave urejeno drugod v svetu. Zavedamo se, da za našo družbeno ureditev, ki temelji na načelih ne le politične, ampak tudi ekonomske demokracije, v kateri je na materialni osnovi družbene lastnine proizvajalnih sredstev uresničena samouprava proizvajalcev v gospodarstvu, ne moremo iskati vzorcev v drugih deželah, bodisi z buržoazno družbeno ureditvijo bodisi sovjetskega tipa. Nepravilno pa bi bilo misliti, da se ne moremo iz življenjske prakse drugod ničesar naučiti, zlasti v naprednih deželah z razvito organizacijo samouprave in osnovnih politično-teritorialnih enotah. Seveda moramo znati tuje pozitivne izkušnje kritično oceniti in jih ne smemo mehanično prenašati na naše razmere, ki so plod posebnega in organskega razvoja, ki izhaja iz naše socialistične revolucije.

Ena izmed takih ekonomsko in kulturno visoko razvitih držav, v kateri se družbenemu upravljanju oziroma sodelovanju državljanov v lokalni samoupravi na določenih področjih družbenega življenja posveča velika pozornost, je Švedska. Zanimivo je, ogledati si organizacijo samouprave v njihovih tako imenovanih primarnih občinah, zlasti tiste občinske organe, v katerih veliko številu

državljanov neposredno sodeluje pri vodstvu lokalnih upravnih poslov.

Ogledimo si najprej nekaj splošnih podatkov v zvezi z občinami. Švedska obsega 449.000 km² površine in šteje okrog 7 milijonov prebivalcev (Jugoslavija: 237.000 km², 17 milijonov prebivalcev). Razdeljena je na 25 provincialnih občin (landstingsområden), po naše bi rekli okrajev, s 60.000 do 360.000 prebivalci, od katerih glavno mesto Stockholm sestavlja posebno provincialno občino. Do leta 1952 je bilo med osnovnimi teritorialnimi enotami, to je primarnimi občinami 133 mestnih občin, 84 trgov in pa 2281 vsakihi občin, ki so se pokrivala z območji že stoletja starih cerkvenih občin. S 1. januarjem 1952 se je izvršilo sedanje novo teritorialno formiranje političnih občin (vsakihi), tako da jih je sedaj skupno le 821. Sestavljajo jih, in sicer Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Helsingborg in Gävle so izzveza iz okrajev, glavno mesto pa je, kot smo že rekli, sploh posebna provincialna občina. (V Jugoslaviji je trenutno 320 okrajev, 28 iz okrajev izločenih mest in 4097 občin.) Predstavništvo telo švedskega okraja je okrajni svet (landsting), v navedenih avtonomnih mestih mestni svet, v občinah pa občinski svet, ki so vsi voljeni na podlagi splošne volilne pravice. Občinski sveti se volijo za dobo štiri let.

V družbenem sistemu Švedske je njihova občina buržoazna občina in se seveda ne more vzporejati z našo bodočo komuno. V njeni pristojnosti so

zadeve, ki ne sodijo v pristojnost centralnih in regionalnih organov, torej le tako imenovane lokalne zadeve, deloma pa opravljajo tudi naloge za višje organe in so v tem oziru organi občine v določenem smislu njihovi podaljški. Posebnost in demokratičnost švedske lokalne samouprave je v tem, da v občinah kot osnovnih teritorialnih enotah na raznih upravnih področjih neposredno in z odločujočim glasom sodeluje veliko število državljanov, kar zlasti priteguje našo pozornost.

Občinski svet — v nadaljnjem ga bomo zaradi lažjega razumevanja gledali na naš občinski ljudski odbor imenovali občinski odbor — sprejema predvsem sklepe v zvezi z dohodki in izdatki občine, o nakupu in prodaji nepremičnin, o sklepanju posojil itd. In kontrolira materialno poslovanje administracije. Izvršilno upravne funkcije v občini pa opravljajo posebna izvršilna telesa, komiteji ali odbori — mi jih bomo spet zaradi lažjega razumevanja imenovali svete — ki jih voli občinski odbor. Ti sveti so torej izvršilni organi občinskega odbora, ki skrbijo za izvrševanje njegovih sklepov, hkrati pa se organi lokalne uprave za posamezna upravna področja.

Vsak občinski odbor ima kot svoj glavni svet tako imenovani svet za finance, ki je splošni upravni organ, odgovoren za izvršitev sklepov občinskega odbora, razen v primeru, če občinski odbor ne poveri izvršitve svojega sklepa kateremu drugemu

svetu ali če po posebnem zakonskem predpisu ne sodi zadeva v pristojnost drugega sveta. Sveti morajo delati v skladu s predpisi; občinski odbor jim odobrava potrebna sredstva.

Razen že omenjenega sveta za finance so še drugi sveti za posamezna področja. Zlasti so ti sveti razčlenjeni v večjih občinah. Njihovo število se je zlasti povečalo v zadnjih desetletjih. Dr. John Olsson navaja v svojem delu o lokalni upravi na Švedskem (iz l. 1952), da je v nekaterih občinah z okrog 2000 prebivalci tudi do 20 takšnih svetov, medtem ko jih je v velikih občinah in mestnih občinah še znatno več. Če si ogledamo shemo teh svetov na primer za področje zdravstvene in socialne zaščite pri nekoliko razvitejši občini ali mestni občini, vidimo, da so posebni sveti za otroško skrbstvo, za splošno socialno pomoč, za socialno pomoč na domu, za pokojnine, za nezaposlenost, za stanovanja, za zdravstvo in za treznost. Specializacija svetov, ki seveda ustreza tamšnjim ureditvi in potrebam, je torej precej velika.

Vsak svet sestoji iz članov, ki jih izvoli občinski odbor, in sicer izmed svojih odbornikov in drugih državljanov. Predsednike nekaterih svetov izvoli občinski odbor neposredno, predsednike drugih svetov pa izvolijo prizadeti sveti sami iz svoje srede. Uslužbenci so podrejeni svetu in nimajo pravice glasovati, razen če so člani sveta. Delo članov svetov je v načelu častna državljanska dolžnost in ga opravljajo brezplačno. Članom sveta, ki pridejo na sejo sveta iz drugega kraja, priznajo potne stroške. Članom sveta se izjemoma tudi lahko da letna nagrada.

Delo sveta, zlasti njegovo finančno poslovanje, nadzoruje občinski odbor po posebnih preglednikih računov, ki jih sam določi ter pretesna njihova poročila. Specialni sveti delajo pod nadzorstvom provincialne vlade, pa tudi centralni nacionalni odbori, ki so odgovorni neposredno ministrstvom, imajo nekatere kontrolne pravice nad različnimi vejami občinske uprave.

Res je, da je tudi na Švedskem težnja, ki je bolj ali manj zakonita v razvoju buržoaznih držav, da se lokalni organi vse bolj podrejujejo centralnim organom in da se v tem smislu lokalna samouprava ožji. Toda prav razčlenitev lokalne uprave, ki se izvršuje po občinskih svetih, pa večje število takšnih svetov, omogoča, da se veliko število državljanov neposredno priteguje k opravljanju javnih zadev, zlasti na tistih področjih, ki so že po svojem značaju bolj družbeno kot pa področja države in državne uprave. To seveda še poleg delovanja številnih organizacij in društev, ki delujejo na področju prosvete, zdravstva, socialne zaščite in drugih področjih.

Po podatkih iz že omenjenega dela Olssona je bilo na Švedskem pri delu lokalne uprave s pritegnitvijo v občinske svete angažiranih v letu 1952 okrog 100.000 državljanov, od katerih je bila približno polovica odbornikov primarnih občin. Švedi zro na to s ponosom, čeprav je delovno področje njihove občine in njenih organov manjše in ožje, predvsem pa drugačne kvalitete kot pa bo družbena vloga in pristojnost naše bodoče občine-komune kot temeljne socialno-ekonomske celice našega celot-

nega sistema družbenega samoupravljanja.

Ne trdimo, da bi bilo karkoli iz opisane ureditve na Švedskem treba prevzeti pri nas ob uveljavitvi novega komunalnega sistema. Vendar bi bilo v zvezi z vprašanjem organizacije svetov pri bodočih ljudskih odborih dobro, če bi razmislili o tem, ali naj zadržimo doseženo staro razdelitev na pet upravnih področij (gospodarstvo, komunalno področje, kulturno in prosveto, zdravstvo in socialno zaščito, notranje zadeve) in po njej organiziramo svete ali ne. Razen izgradnje naše ekonomske osnove ter dviga materialne in kulturne ravni množice mora biti nedvomno eden izmed naših glavnih naporov pri graditvi socialistične družbe usmerjen na to, da se delovni ljudje v osnovni socialno ekonomski skupnosti, v komuni, na čim širših področjih družbenega življenja vključijo v družbeno upravljanje. Vedno širše družbeno samoupravljanje je sploh bistven element pri prehodu od sedanje upravno-teritorialne občine v komuno. Zato mislimo, da bi bilo treba pri organizaciji svetov v bodoči občini zbrskati tudi v tem pogledu ostanke naše poverjenjske miselnosti in s formiranjem večjega števila svetov za ožja področja pritegniti še mnogo več naših delovnih ljudi v javne zadeve komune, kot pa jih je že sodelovalo pri delu sedanjih občinskih svetov.

J. G.

Opomba: Poleg že navedenega dela dr. Johna Olssona o švedski lokalni upravi je bila uporabljena tudi knjiga: »Social Sweden«, ki jo je izdal Odbor za socialno zaščito, Stockholm 1952.

Kulturno-prosvetno delovanje in zdravstvena zaščita v ptujskem okraju

V soboto so se zbrali odborniki obeh zborov OLO Ptuj k skupni seji. Svet za kulturo in prosveto ter svet za ljudsko zdravstvo in socialno pomoč sta poročala o delu v letu 1954. Prvi tako je poročala o svojem delu komisija za formiranje koman. Seja je trajala ves dan, ker sta oba sveta tudi ločeno zasedala in sprejela več odlokov in sklepov.

Potrebovali bi še 150 učilnic in 18 učiteljev

Svet za prosveto in kulturo pri OLO Ptuj se ukvarja s široko problematiko. Največjo skrb povzroča šolstvu, ki je v dokaj žalostnem stanju: 13.307 učencev obiskuje šole, ki imajo samo 219 učilnic. Za normalen pouk samo v dopoldanskem času primanjkuje še najmanj 150 učilnic. Tako pa v vseh šolah poučujejo dopoldne in popoldne, ponekod celo v treh izmenah. Učni načrt je povsem skrčen, uspehi slabi. Število učencev raste iz dneva v dan, ker so šolski okolišči zelo veliki. V okraju je samo 10 osnovnih in 19 osemletnih šol, 9 nižjih in ena popolna gimnazija, glasbena šola ter 3 vajenske šole. Najnujnejša je potreba po zgraditvi novih šol v Kidričevem, Gorišnici, Stojnici, Kozmincih in Rogoznici. Mnogo je bilo storjenega že minulo leto: iz izdatnih investicij (25.956.000 din) je Svet za prosveto in kulturo opravil več temeljnih popravil. Tudi vprašanje učnih moči je dokaj pereče. Čeprav je lani nastopilo službo 35 novih učiteljev, to se zmeraj ne zadošča. Potrebno bi bilo še 18 učiteljev za osnovne šole in 11 predmetnih učiteljev. Zvišljenski pogoji učiteljev.

Celjska mladina se pripravlja na praznovanje obletnice osvoboditve

Okrajno in mestno mladinsko vodstvo je imelo v sredo popoldne sestanke skupaj s predstavniki CK LMS, na katerem so se pomislili o pripravah za praznovanje 10. obletnice osvoboditve. Razen sodelovanja na republičnem festivalu mladine v Kranju bodo mladinski aktivni in mladinska društva iz Celja in okolice sodelovala še na številnih drugih prireditvah in manifestacijah v okviru praznovanja 10. obletnice osvoboditve.

Rdeči križ Celja je dal za poplavljenke 250.000 din

Nabralno akcijo za pomoč žrtvam naravnih poplav v Srbiji so v Celju uspešno izvedle organizacije rdečega križa. Mestni odbor je dal 100.000 din, županijske organizacije rdečega križa pa so zbrale od članov in ostalih prebivalcev mesta še 150.000 din, skupaj torej več kot 250.000 din. Največji prispevek za poplavljenke je nabrala organizacija RK na terenu Dolgo Polje, slabše pa so se odrezali v Gornjem.

Mariborski kolodvor bo med najmodernejšimi v državi

Na mariborsko postajo je leta 1954 prispelo 158.000 tovornih vagonov. Sprejeli in odpravili so 14.182 potniških vlakov, medtem ko je potnikov odpotovalo 567 tisoč 241, kar 95.000 več kot l. 1953. Postaja je prevzela in odposlala v Avstrijo 49.417 tovornih vagonov, 16.181 več kot l. 1953. Naložnik in razložili so preko 970.000 ton robe. Vse številke, tudi o sestavljanju kompozicij, ocarinjenih potniških in ekspresnem blagu dokazujejo, da je na tej postaji velik promet, da se s povečanjem industrijske zmogljivosti Maribor večajo tudi naloge železniškega transporta. Upravičeno se to tej vsiljuje vprašanje, kdaj bo barake, ki že več let nosijo naslov — železniška postaja Maribor — zamenjal moderen kolodvor.

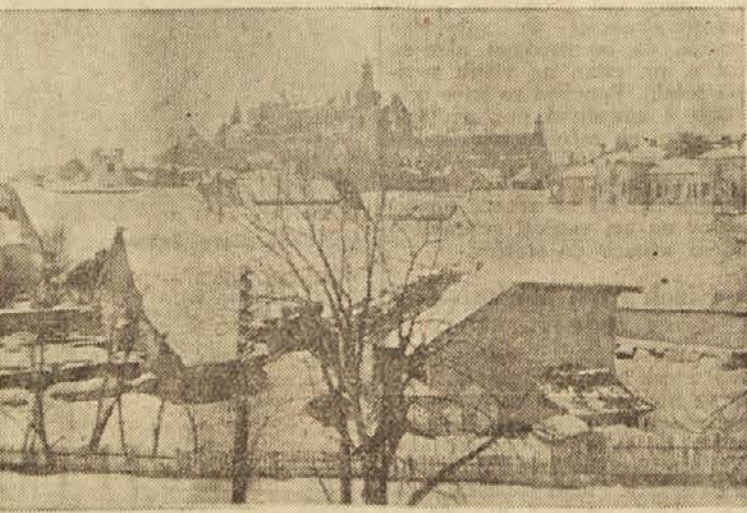
O tem, da ga zidajo, smo že pisali. Kdor prihaja z vlakom v Maribor, ve tudi, da ga odloži, tako rekoč sredi gradbenega materiala. — Toda kdaj bo kolodvor končan in kakšen bo? Tako nekako se je pričel moj razgovor s šefom postaje tovarišnik Lukežičem, ki me je ljubeznivo sprejel po novem posloppju. Najprej dohod iz mesta. Urejanje prostora za dovoz in pariranje. Halo s kioski, blagajna, telefonskim celicami itd. bo do kmalu dokončno uredili. Potniki se bodo od tu razšli po podzemnih stopnicah k prvemu, drugemu in tretjemu tiru. Tu se stoji strednji podporniki, tiri bodo samreč pokriti. V spodnjih prostorih bodo čakalnice, razne širame za prtljago itd., zgoraj ob peronu uradi in moderna restavracija, v drugem nadstropju pa železniška šola in dvorane za tečaj in predavanja.

Najprej dohod iz mesta. Urejanje prostora za dovoz in pariranje. Halo s kioski, blagajna, telefonskim celicami itd. bo do kmalu dokončno uredili. Potniki se bodo od tu razšli po podzemnih stopnicah k prvemu, drugemu in tretjemu tiru. Tu se stoji strednji podporniki, tiri bodo samreč pokriti. V spodnjih prostorih bodo čakalnice, razne širame za prtljago itd., zgoraj ob peronu uradi in moderna restavracija, v drugem nadstropju pa železniška šola in dvorane za tečaj in predavanja.

uvredena dežurna zdravniška služba. Na terenu so samo 4 medicinske sestre, manjkajo pa tudi v ptujski splošni bolnišnici. Okrajni zdravstveni dom nima stalnega inšpektorja.

Za potrebe socialnega skrbstva je bilo lani iz okrajnega proračuna določenih 49 milijonov dinarjev. Skrbstvo ima v skrbništvu 133 otrok, 139 odraslih ter 1183 pramoženjskih skrbništev. Čez dva milijona dinarjev je skrbništvo uporabilo za organizacijo počitniških kolonij, v katerih je bilo 414 socialno in zdravstveno šibkih otrok. Čez 22 milijonov je bilo izdanih za invalidnine. Skrbstvo bo tudi to leto potrebovalo sredstva za še uspešnejše delovanje.

M. R.

Pogled na zasneženi Ptuj

Kako zmanjšati število nezgod in obolelih

eno glavnih vprašanj, ki so ga obravnavali na skupščini Zavoda za socialno zavarovanje

Na zadnji skupščini Zavoda za socialno zavarovanje v Mariboru, ki je bila v soboto, so sprejeli proračun za leto 1955, ki predvideva 60 milijonov din več izdatkov kot dohodkov. Skupni dohodki so predvideni na 741 milijonov, izdatki pa na 801 milijon. Tudi lanske poslovno dobo je zavod zaključil s primanjkljajem. Ti primanjkljaji niso posledica slabega gospodarjenja zavoda, temveč posebnih razmer, ki so značilne za največje industrijsko mesto Slovenije. V Mariboru je močna tekstilna industrija, ki zaposluje mnogo nekvificirane delovne sile z nižjimi prejemki. Pri nižjih plačah je tudi prispevek za socialno zavarovanje manjši, stroški za zdravljenje pa so enaki kot za kvalificirane delavce. Izdatke Zavoda povečujejo še mnoge nesreče pri delu. Lani je bilo povprečno dvakrat toliko nezgod, ki so povzročile daljšo nesposobnost za delo, kot je bilo republiško povprečje. Zavod v Mariboru ima precej več izdatkov tudi za zavarovanje porodnice, kot znaša republiško povprečje.

Pri vzrokih bolezni so med drugim ponovno ugotavljali pomanjkljivost prehrane mnogih ljudi, predvsem samcev. Jesenska akcija za ustanavljanje obratnih kuhinj in menz ni povsem uspela. V nekaterih podjetjih so uvedli kuhanje enolončnic, ki jih delajo med odmorom; v mnogih podjetjih pa so šli mimo tega z raznimi izgovori, da nimajo prostorov, sredstev in podobno. Nekateri člani skupščine so poudarjali, da samo z enolončnicami ne bo mogoče izboljšati prehrane samcev, temveč bo treba ustanavljati tudi menze. Mariborska tekstilna tovarna je že sklenila, da bo ustanovila menzo.

O znižanju hranarine za čas bolezenskega dopusta so bila mnenja deljena. Ugotovili so, da je bil ta ukrep le koristen, čeprav je nekateri postene delavce in službenice prizadel. Najbolj prizadeti se čutili.

S

Prva brezžična telefonska zveza v Sloveniji

Komna, 21. marca. Inštitut za elektrozveze je izdelal iz večidel domačega materiala ultrakratki sprejemnik in oddajnik, ki ga je montiral v hotelu na Komni in na pošti v Stari Fužini. Na ta način je možna direktna telefonska zveza s Komno iz katerega koli kraja. Na primer v Ljubljani je treba klicati direktno pošto Staro Fužino, le-ta pa vas zveže s Komno.

Telefonska povezava s Komno in dolino je zelo važna za gorsko reševalno in za meteorološko službo, pa tudi v privatne namene jo bodo uporabljali, na primer za rezerviranje sob v hotelu. Take vrste zvez so začeli uvajati v tujini šele po vojni. Doma izdelana aparatura kaže, da se je naš inštitut za elektrozveze lotil zelo koristnega dela. K njegovemu uspehu mu čestitamo, saj je to prva brezžična usmerjena telefonska zveza v Sloveniji.

S.

45 odstotkov sklada za prosto razpolaganje za gradnjo stanovanj

tak sklep pripravlja Mestni ljudski odbor v Mariboru

V Mariboru je še vedno veliko pomanjkanje stanovanj, čeprav jih vsako leto zgradi precej novih. Lani so jih zgradili 350, kar je največ v vseh povojnih letih. Razen tega so začeli graditi približno še 150 stanovanj, ki jih bodo končali letos. Vendar bo pa treba graditi še več, če bodo v Mariboru hoteli omiliti stanovanjsko stisko.

V mestu je približno 1500 nujnih prosilcev za stanovanje. Če pristajemo, se potrebe najmanj podvojijo. Upoštevat pa je treba tudi prirastek ljudi, za katere bi po skromnih cenitvah potrebovali vsako leto najmanj 200 novih stanovanj.

Ce bi gradili vsako leto le po 350 stanovanj, bi najnujnejše potrebe krili šele v 15 letih. Če bi pa v tem času hoteli preskrbeti stanovanja tudi ljudem, ki stanujejo v kletnih in drugih neustreznih prostorih, bi morali graditi vsako leto po 450 do 500 stanovanj. Če bi pa hoteli potrebam prej zadostiti, kar je pač želja vseh, bi morali graditi vsako leto še več.

Razen ljudskega odbora skrbne za gradnjo stanovanj tudi mnogi delovni kolektivi. Nekatera podjetja so pa lani porabila sklad za prosto razpolaganje za druge namene njihovih delavci pa nadlegujejo stanovanjsko skupnost naj jim da stanovanja. Zato mestni ljudski odbor pripravlja sklep, da bi vsi delovni kolektivi morali vložiti 45 odstotkov sklada za prosto razpolaganje v gradnjo stanovanj. Nekateri odborniki pa pravijo, da bi ta

odstotek bilo treba zvišati na 50. Dokončno pa bodo o višini odstotka odločili na prihodnji seji MLO. Podjetjem, ki ne bodo imela toliko sredstev, da bi lahko sama gradila stanovanjske hiše — takih manjših podjetij je v Mariboru mnogo in se nekatera tudi prerada na to izgovarjajo — svetujemo, naj se združujejo ali pa svoja sredstva vplačujejo v sklad za gradnjo stanovanjskih hiš. Če se bo to uresničilo, lahko pričakujemo, da bo Maribor dobil letos več novih stanovanj, kot jih je lani.

J.

BRALCI NAM PIŠEJO

Kdo naj popravi hišo brez lastnika?

Stanovanj nam ne primanjkuje samo v velikih in industrijskih mestih, temveč tudi v drugih krajih. V zvezi temu pa včasih premalo skrbimo za tiste hiše, ki jih že imamo. V Gradišču, v mariborskem okoliškem okraju, propada hiša, v kateri stanujejo ljudje, ker je streha tako slaba, da prepušča vodo. Stanovalec hiše bi jo radi popravili, ker se nimajo preseliti kam drugam in tudi sredstva za popravilo bi bila, saj je v gozdu, ki spada k hiši, dovolj lesa. Pojavila pa so se neprimernosti težave, ker ni nikogar, ki bi lahko dovolil, da bi posekali eno ali dve smreki. Stanovalec hiše namreč niso lastniki. Bivšemu lastniku je bila hiša z zemljiščem in gozdom zaplenjena, oziroma je zadelava še v postopku. Prav to pa je vzrok, da stanovalec hiše ne more dobiti dovoljenja za posek lesa, ki bi ga potreboval za popravilo hiše. Nekateri mu svetujejo, naj les kupi, stroške pa obračuna pri najemniku. Toda najemnik nima denarja. Zato že dolgo teče skozi streho, lesen strop in stene pa trohijo od vlage. Razumljivo je, da je težko dobiti, kdo naj vzdržuje hišo, ki nima pravega lastnika. Čudno pa je, da najemnik ne bi smel posekati toliko lesa v gozdu, ki je imel prej istega lastnika kot hiša, da bi popravil hišo. V tem primeru ne more igrati nobene vloge vprašanje, kdo bo bodoči lastnik. K. E.

Čaja ni...

Mrzla marčna noč. Kakavno vlak proti Mariboru, ki pripelje v Celje okoli 3. ure ponoči. Ker je bilo v celjski kolodvorski restavraciji bolj toplo, kot pa kje drugje na postaji, se nas je tu zbrala večina potnikov. Stopil sem k točkalji ter je prosil za čaj ali karkoli toplega. Toda... »Čaja nimamo, ker kuhinja ponudi ne dela.« Odgovor je bil kratak, a pri tem sem pomislil, da bi deklet najbrž vsakomur rado postreglo s toplo pižavo, če bi imeli v restavraciji električni kuhinjski in lonec za kuhanje čaja. Samo to bi bilo treba in marsikdo bi bil zadovoljen. K.

PODSULO JIH JE

lezarne Store. Tat je odnesel nekaj orodja in ročni vrtni električni stroj znamke »AEG« št. 436984-220 V. Ljudi svarimo pred nakupom.

POGREŠA KDO ELEKTRIČNI VRTALNI STROJ?

Na tajništvo za notranje zadeve v Ljubljani imajo električni vrtni stroj znamke Iskra, ki so ga pred nekaj dnevi zasegli pri nekem električnem monterju. Kaže, da je stroj sumljivega izvora, zato prosimo ljudi, če je bil komu ukraden tak stroj, naj se zgasi na tajništvo, s seboj pa naj prinese potrebne dokumente.

S celjskega sodišča

CEMENT JE KRADEL

Lani je na gradilišču podjetja »Beton« v Cinkarni Franc Vaš, po močni gradbeni delovodja, doma iz Gornjega pri Celju, ukradel iz skladišča 19 vreč cementa, to je 750 kg. Z gradilišča je cement odpeljal njegova mati. Vaš je v podjetju lepo zaslužil, razen tega pa je imel še druge ugodnosti. Vaš je bil strogo kaznovan za tatvino: tri mesece in petnajst dni zaporu.

SEDEM MESECEV ZAPORA ZA KOLO

Alojz Pajk iz Celja, Ipavčeva 24, je lani izpred gostilne »Haužan« v Drapšinovi ulici ukradel moško kolo, last M. Krušiča, za kar ga je sodišče obsodilo na 7 mesecev zaporu. Pajk je bil že kaznovan. Za sodelovanje s Pajkom je bil kaznovan s 3 meseci zaporu še Martin Dimc iz Cankarjeve ulice 13. K.

V ZAPORU NAJ SE SPAMETUJETA

Milčnik J. R. je konec avgusta lani dobil nalog za aretacijo neke Vere Vozovek. Po dolgem iskanju jo je izsledil v Ljudski restavraciji na Tomšičevem trgu. Takrat sta bila v družbi z Jezovskovo še Jože Halec, delavec kamnoloma v Pečovniku pri Celju, in Ivan Teržan, zaposlen na ekonomiji »Lava«. Čeprav je organ LM J. R. bil v civilu, sta ga oba kmalu spoznala in mu prepričljivo aretacijo Vozovekove. Ko je milčnik nato sledil pobeži Veri Jezovšek in jo na drugem mestu aretirali, sta se Halec in Teržan stekli z milčnikom in s tem omogočila Jezovskovi beg. Za to je sodišče oba primerno kaznovalo. Jože Halec bo ostal v zaporu 6 mesecev, Ivan Teržan pa 5 mesecev. K.

SVARIMO PRED NAKUPOM

V noči na 17. marec je nekdo vlomil v pisarno elektrodelavnice Ze-

Prate BOROVNIČEV BISER

ki je bogat na aromatičnih sadnih kislinah, železu, barvilu in redilnih soleh

Proizvod CELEIA-SAD

PERECE VPRAŠANJE NASEGA SOLSTVA:

Pouk moralne in družbene vzgoje

Posebna komisija je ugotovila koristnost in nujnost pouka tega predmeta, potrebno pa je spremeniti in dopolniti okvirni učni načrt

Kakor smo že poročali, je posebna komisija pri Svetu za prosveto in kulturo LRS temeljito proučila vprašanje družbene in moralne vzgoje. Ugotovitve komisije, ki večidel temelje na podrobnih anketah prizadetih, so izredno zanimive za širšo javnost, zato ni odveč, da prikažemo vsaj nekatere probleme. Predvsem naj opozorimo na odnos učiteljev, učencev in staršev do tega predmeta.

Nejasni pojmi med učitelji

Med učiteljem so se zelo nejasni pojmi o moralnem pouku. Sam naziv »pouk družbene in moralne vzgoje« jih večkrat zavaja. Zaradi tega so marsikje spremenili ure moralnega pouka v razredniške ure, kjer razen običajnih razredniških poslov obravnavajo še konkretne primere vedenja učencev in najbližje aktualne dogodke. V teh primerih seveda ne posredujejo moralnih kompleksov.

Ali učitelji radi poučujejo ta predmet? Odgovori niso negativni. Velika večina učiteljev je prepričana o nujnosti predmeta. Odnos učiteljskega do njega je torej v jedru pozitiven. Učitelji sami zavračajo sinnenje, naj bi se ta predmet spremenil v razredniške ure s predpisano etično vsebino. Vprašanje pa je, kdo naj predmet poučuje: ali strokovnjak ali razrednik ali strokovnjak ob navzočnosti razrednika. Mnenja so, da bi strokovnjak prišel v poštev šele v višjih razredih, vsak pa, ki poučuje ta predmet, bi moral poznati etične principe in sodobno pojmovanje etike. Večina se je izrekla tudi za stalne ure. Redki so primeri, da razrednik teži po premakljivi uri, zato da bi ob določenem primeru ali doživljenju takoj lahko reagiral. Moralni pouk pa bi moral ta doživljenja tudi širše osvetliti in zato je na mestu časovni razmak.

Kulturne beležke

Proslava desetletnice jugoslovanske kinematografije zaključena

V Domu JLA v Beogradu je bila zaključena svečanost v zvezi s proslavo 10-letnice domače kinematografije, ki je bila pod pokroviteljstvom predsednika republike Tita. Na proslavi so podelili 83 plaket filmskim delavcem iz Srbije za zasluge pri ustvarjanju domačega filma in 42 diplom filmskim delavcem, ki delajo pri filmu že od leta 1945. Plakete in diplome so med drugimi dobili Aleksander Vučo, režiserji Radoš Novaković, Vojislav Nanović, Zivorad Milčević, Nikola Popović in Vladimir Pogorelec. Filmskim delavcem ostalih republik bodo plakete in diplome podelili prek njihovih društev.

Razstava jugoslovanskih srednjeveških fresk v Helsinkih

V Helsinkih so sinoči odprli razstavo jugoslovanskih srednjeveških fresk. Na svečani otvoritvi je govoril jugoslovanski odpravnik poslov Stjepan Šćuric, v imenu finske vlade pa minister za socialno politiko Leivo Larsson. Otvoritve se je udeležilo več javnih in kulturnih delavcev.

Chopinov festival zaključen

Varšava, 21. marca. — Poljska agencija PAP poroča, da so sinoči v Varšavi zaključili peti mednarodni Chopinov festival. Zadnjega dne so podelili nagrade. Nagradjeni so priredili koncert v dvorani Poljske filharmonije.

109

Oče se mu je posmehoval, ko je prišel na dan s svojimi političnimi vprašanji. »Kdor je pameten, se z vsem sprizani,« je dejal kratko. »Če boš vstopil v mojo banko, boš imel prijatelje med vsemi vrstami ljudi. Kitajci, Japonci, Američani, Angleži. Denar govori jezik, ki ga razume vsak človek.« John je ostal nemiren in nezadovoljen. V šoli se je učil, da je na stotisoče kristjanov umrlo za svojo vero. To je vzbudilo v njem misel, da je prepričanje vredno, da človek umrje zanj. Bil je pripravljen na to — samo prepričanja še ni imel nobenega. V novem času je samo tipal.

Sicer pa so Henryja zasačili, ko je bral v spalnici proti tujcem naperjen pamflet in ga izključili iz šole. »Tem bolje — pojdem pa v Kanton,« je dejal Johnu. »Tam je mojster, ki pripravlja naslednjo revolucijo.« Da je bila revolucija potrebna, o tem so povsod šepetali in mrmrali, kajti odkar so se bili vojaški poveljniki polastili pokrajin, je bilo življenje še slabše kakor za vladanja Mandžujev. John, ki ni napravil svoje matematične naloge, je zavidal izključenemu Henryju.

Dijaki: To je »naša« predmet

Za malokateri predmet so se otroci izrekli v taki večini kot prav za moralni pouk. Anketa mariborskega okroga med dijaki nižjih gimnazij nudi zgornjo gradivo: anketirali so 854 otrok iz vseh štirih razredov gimnazij. Le 21 učenec je dejalo, da ne želi moralnega pouka. Od teh jih je bilo 12 iz istega razreda. Odklanjajo pa ga zato, ker v teh urah pravzaprav poučujejo zgodovino in zemljepis, v bistvu torej ne gre za odklanjanje moralnega pouka. 27 dijakov delno odklanja ta pouk. Gre za primere, ko v taki uri postavijo učenca na zatožni klop, ko slede kazni in ko se ure vežejo z razredniškimi posli. V bistvu so torej proti metodi. Vsi drugi anketiranci imajo predmet radi. Ponavljajo se odgovori: Radi ga imamo, ker lahko vprašamo, kar nas zanima. Zvemo za pravice in dolžnosti dijakov; lahko se pritožimo, če se nam zgodi krivica. Učimo se, kakšni moramo biti. Ta ura je posvečena nam, mladini. Slišimo to, kar pri drugih urah ne zvemo. Zdi se nam, da bomo sedaj bolj ubogljivi. Starši nam povedo premalo.

Ne glede na to anketo je mnenje vseh članov komisije enako, namreč da je učenec predmet v veliki večini ljub, kjer ne, so krivi posredovalci. Včasih se učenec celo upro, če uro izrabijo za druge namene, kajti čutijo, da je to njihov predmet.

Tudi anketirani starši...

Starši so navdušeni za predmet. Ponokod celo iznašajo svoje predloge, kaj naj bi obravnavali pri pouku. Ugotavljajo, da se otrokom »spozna« moralni pouk, da so boljši. V Velenju so izvedli anketo med starši in ugotovili, da zahtevajo celo po dve uri moralnega pouka. Odpor staršev je le v nekaterih krajih in to tam, kjer si župniki laste posredovanje moralnih vrednot.

Pomanjkljivosti pa se kažejo v samem učnem programu, učnih sredstvih in metodi. Program je bil narejen brez izkustev in so v orijentacijo služili učni programi tujih dežel n. pr. Francije. Dosedanji učni načrt je v glavnem dajal le smer. Čeprav so se v gimnazijah v glavnem tudi do sedaj držali določenih tem in je bilo število priložnostnih in glavnem manjše, se vendar kaže vedno potreba, da se uveljavijo načelo urejenega posredovanja moralnih vrednot. To načelo zahteva primeren sistematičen postopek, ki pa seveda ne izključuje vpletanja aktualnih dogodkov in priložnostne obravnave primerov z moralno problematiko. Večina učiteljskega je za to, naj bi bil moralni pouk predmet, s tem pa mora imeti tudi določen učni smoter in določeno vsebino. Dosedanji učni načrt ne ustreza niti splošnemu učnemu načrtu niti učenčevi starostni stopnji. Izpolniti in spremeniti bi bilo treba celo učni načrt za osnovne šole, temeljiteje korekture pa zahteva učni načrt za nižjo gimnazijo. Pouk je večkrat preveč abstrakten, pojmi pretežki.

Pomanjkanje priročnika

Učitelji že sedaj upoštevajo tudi posebno moralno problematiko, ki je značilna za posamezne kraje in okraje: alkoholizem in vinorodnih krajih, nacionalna mladenost v obmejnih področjih,

misticizem v politično neprebujenih in največkrat gospodarsko pasivnih krajih, nestrpnost med kmetom in delavcem v industrijsko-agrarnih območjih. Učna sredstva, ki jih uporabljajo pri pouku določenih moralnih vrednot, so literatura, ki večkrat ni dosegljiva. Običajno uporabljajo domačo literaturo, razne mladinske liste, partizanske publikacije in podobno, premalo pa segajo po sodobni pedagogiki. Poleg literature ponekod uporabljajo tudi film, radio, gledališče itd. Občutno je pomanjkanje priročnika za učitelje in po zbrani literaturi.

Zbiranje gradiva ter delo za metodiko moralnega pouka, ki je v začetku lepo napredovalo, je žal zadnji čas prenehalo sprico dezinteresiranosti in splošnega mnenja, da bo predmet ukiniten (kot n. pr. etika na višjih srednjih šolah). Ponekod so letos celo pričeli z moralnim poukom šele mesec dni po začetku šole. Nekateri ure pa so tudi vzgojno negativno vplivale na učenca, zlasti v primerih, ko so zaradi napak staršev na uri vnašali nepravilne odnose učenca do staršev.

Nizek nivo pouka — toda...

Ceprav so člani komisije ugotovili nizek nivo tega pouka, vendar iz poročil skoro vseh članov komisije veje optimizem in ugotovitev, da so uspehi ob sicer tako nizki strokovni in metodični stopnji vendarle tako občutni, da smo dolžni napraviti vse, da ta pouk dvignemo na dostojno višino, da bo predmet ne samo enakovreden z ostalimi predmeti, marveč da bo v nekem smislu jedro celotnega učnega načrta.

Koristni predlogi

Komisija je na zadnji seji Svetu za prosveto in kulturo iznesla vrsto predlogov; predmet naj na naših šolah ostane, preimenuje naj se v »moralni pouk«, potreben je spremeniti in dopolniti okvirni načrt, uvedla naj bi se praksa podrobnih učnih načrtov, učne ure moralnega pouka naj bi bile stalne. Predvsem bi bilo potrebno sestaviti priročnik, ki bi vseboval študije o osnovnih principih etike in o pojmovanju etike, o intelektualni in o čustveni dojemljivosti učencev, metodiko moralnega pouka in gradivo za osvetlitev moralne problematike. Komisti bi bili tudi razni tečajni in seminarji, hospitacije, zbiranje izkustev in gradiva, študij teorije in s tem v zvezi ustanovitve stolice za etiko na univerzi, uvedba obveznega posredovanja etike in metodike moralnega pouka na učiteljskih in pedagoških akademijah ter proučitev vprašanja moralnega pouka oziroma etike v višjih razredih srednjih šol.

Konkretna sklepe o vseh teh vprašanjih bo Svet za prosveto sprejel na naslednji seji.

Slovenski književniki so gostovali na Reki

V nedeljo popoldne so slovenski književniki France Bevk, Lili Novy, Kajetan Kovič, Janez Menart, Ivan Potrč in Ciril Zlobec brali svoja dela v prostorih slovenskega društva »Bazovica« na Reki. Literarno popoldne je organiziralo vodstvo društva, ki je eno najgostejših društev na Reki. Zanimanje za obisk slovenskih književnikov je bilo veliko, kljub neprimerni uri in slabemu vremenu je bila dvorana polna.

Skozi tisočere ozke špranje in razpoke so prodirale do njega ideje mlade Kitajske. Marsikatero nedeljo je ponaredil listek, s katerim je prispeval dovoljenje, da bi smel obiskati svojega očeta, čeprav je vedel, da je B. G. Čang odpotoval. Sola je stala na robu mesta in hodil je sem ter tja po ozkih predmestnih ulicah, postal pred odprtimi trgovinami — kajti za Kitajce ni bilo nedelje — pil čaj v čajarni ter poslušal debate starejših mož in govore na vogalih. Prišel je policaj in z bambusovo palico razgnal ljudi. John je najel rikšo — oče mu je zmeraj dajal dovolj denarja za sproti — in se odpeljal v mednarodni okraj. Veselilo ga je, da je znal prebrati vse tuje napise in da je kdaj pa kdaj razumel tudi kaj malega iz pogovora mimoidočih. Večer je zaključil v enem izmed novih kinematografov, kjer je sedel ves zaverovan in opazoval tuje na filmskem platnu. Bilo je nesramno zadovoljstvo gledati, kako se ženske in moški pred vsem svetom pogovarjajo, objemajo in ljubinkajo na način, ki sodi v temo, v zamolčanje, v posteljo. Razumel je večino napisov pod slikami in večkrat se je sam pri sebi od srca nasmejal, če mu je ugajal kak dovtip. Med tuje ni spadal, čeprav je razumel njihov jezik in sprejel njihovo vero. Svojemu narodu pa tudi ni več pripadal, kajti bil se je že preveč odmaknil od njegove preprostosti, njegovega praznoverja, nesnage in zadovoljstva.

Najbolj je čutil to, ko so se začele počitnice in ko je prišel domov, v hišo ob zahodnem jezeru. Ze na domači železniški postaji je srečal drugega učitelja. Singson je bil v uniformi nižjega uradnika in nosil je naočnike iz okenskega stekla, da bi bil videti bolj dostojanstven. Preiskal je prtlogo vsakega potnika in od mnogih zahteval davek, prometni davek v imenu generala, ki je pač imel v rokah tisti okraj. Ko se mu je John Čang približal,

SPORT IN TELESNA VZGOJA

MEDNARODNI TURNIR V MAR DEL PLATI

Najdori prevzel vodstvo

Mar del Plata, 21. marca. V devetem kolu mednarodnega šahovskega turnirja v Mar del Plati je Gligorič v 20. potezi remiziral z Argentincem Pannom. Ivkov pa je prekinil partijo z Madžarom Szabom. V ostalih partijah so bili doseženi ti rezultati: Najdorf — Letelier 1:0, Rosseto — Pachman 1:0, Pilnik — Dodero 1:0, Bauza — De Grief 1:0, Toran — Wexler remi, Flores — Idigoras remi. Prekinjene partije iz prejšnjih kol so se končale takole: Najdorf — De

Bora Ivkov

Grief remi, Pilnik — De Grief remi, Bauza — Toran 0:1.

Vrtni red po devetem kolu: Najdorf 7, Szabo 6,5 (1), Panno 6,5, Ivkov 6 (1), Rosseto 6, Gligorič 5,5, Pachman 5, Toran, Wexler 4,5, Pilnik, Flores 4, Letelier, Dodero, Bauza, Idigoras 2,5, De Grief 1,5.

TEKMOVANJE DIJAKOV CELJSKIH SOL V VAJAH NA ORODJU

Veliko zanimanje dijakov

Sodelovalo je 152 tekmovalcev, ki so se borili za prehodne pokale

Celjski aktiv Društva učiteljev in profesorjev telesne vzgoje je priredil tekmovanje dijakov srednjih šol celjskega okraja v vajah na orodju. Nastopilo je kar 152 izbranih telovadnih telovadcev, ki so pokazali kvalitetno znanje na posameznih orodjih.

Vsak četrti Celjan športnik

Po podatkih Urada za statistiko pri LOMO je v Celju 5722 ljudi vključeni v razne športne organizacije, med njimi je 4668 aktivnih članov in članic. Če ne računamo najmlajših otrok in starejših ljudi, se davi s športom približno vsak četrti meščan.

Najštevilnejše je Planinsko društvo, ki ima 1288 aktivnih članov, med njimi 440 članic. Po številu članstva je na drugem mestu strelstvo. V 7 družinah je 990 strelcev, ena sedmina je članic. Strelski družina ima kar 362 strelcev. S telovadbo se ukvarja 613 ljudi, s smučanjem 638, aktivnih šahistov je 120 in 4 ženske, nogometašev je 88 (531 je podpornih članov), 211 je aktivnih atletov, odbojka ima 7 članov, tenis 5 itd. TVD Partizan, Celje ima vključenih 484 članov, TVD Partizan Gaberje 342 članov in športno društvo »Svoboda« 145 članov, kot najmlajše športno društvo v Celju.

Gradis v Kranju

Kranj, 21. marca. Moštvo Gradisa iz Ljubljane je včeraj nastopilo v Kranju v svojem tretjem nastopu za republiko moštveno prvenstvo v kegljanju. Ljubljanci so podrl 226 kegljev, najboljši posameznik pa je bil Čotič, ki je podrl 738 kegljev.

VESTI IN DOGODKI

Priprave naših tenisačev

Split, 21. marca. Na teniškem stadionu v Splitu se danes začne 15-dnevni trening tenisačev igralcev, ki je hkrati tudi sestavni del priprave naše reprezentance na tekmovanja za Davisov pokal. Pod vodstvom zveznega kapetana Josipa Palade so prišli v Split: Petrovič, Panajotović, Plečević, Legenstein in Jagoč.

Zadnje dni treninga bodo predčili kvalifikacijski turnir. Zatem bo zvezni kapetan Josip Palada določil štiri naše reprezentance v tekmovanja za Davisov pokal, ki se bodo 29. 30. aprila in 1. maja pomerili v Karlovcu s češko reprezentanco.

NOGOMET

Jutri »Rijeka« : Odred

Jutri, v sredo, 23. marca bo na stadionu Odreda ob Titovi cesti prijateljska nogometna tekma med moštvom »Rijeka« iz Reke (bivši Kvarner) in domačim Odredom. Pričetek glavne tekme ob 14.30 se srečata v prijateljski tekmi mladinski moštvi Krma in Odreda. Vstopnina 80, 60 in 40 din. Predprodaja vstopnic v društveni pisarni, Kidričeva 9 (bivši Gajev hram).

Kladivar v Splitu

Nogometni celjskega Kladivarja so se pred kratkim vrtni z desetdnevno treninga v Splitu. V tem času so odigrali tudi tri tekme s tamkajšnjimi moštvi. Prvo srečanje s »Dalmatincem« se je končalo neodločeno 1:1, drugo tekmo proti »Solkanu« so dobili z rezultatom 3:0, proti splitskemu Hajduku pa so izgubili z 1:0.

VSEAMERISKE IGRE

ZDA nabirajo točke

Mexico City, 21. marca. (AP). Pomembnejši rezultati zadnjega dneva tekmovanja: finale teniskega turnirja: Larsen (ZDA) : Morea (Argent.) 4:6, 9:7, 6:4, 6:2.

Na nogometnem turnirju si je priborila prvo mesto Argentina, ki je v zadnji tekmi premagala Venezuelo 4:1.

V veslanju so športniki ZDA izmed sedmih disciplin zmagali v treh. Argentinci pa v štirih disciplinah. V kosarki je Brazilija premagala Argentino z 61:57. Sedaj so na čelu lestvice kosarskega turnirja: Brazilija, Argentina in ZDA z enakim številom točk.

Waterpolo: Brazilija — Mehika 7:1, Argentina — ZDA 5:4.

MEDNARODNO SMUCARSKO TEKMOVANJE WERNER (ZDA) pred Avstriji

Stowe (ZDA), 21. marca. (AP). Rezultati mednarodnega smučarskega tekmovanja v smuku: Werner (ZDA) 2:07,8, Strolz (Avstrija) 2:12,4, Molterer (Avstrija) 2:12,5, Müller (ZDA) 2:12,8, Schneider (Avstrija) 2:13,6, itd. Razvrstitev za kombinacijo: Molterer 3:51, Strolz 3:55, Igaja (Japonska) 3:57, itd.

SAH

Tudi letos bodo pionirji tekmovali

Zveza prijateljev mladine Slovenije in Sahovski zveza Slovenije sta razpisali IV. pionirsko moštveno prvenstvo Slovenije v pooblaštev rojstnega dne markala Tita. Pionirji bodo igrali v dveh kategorijah: prva za pionirje in pionirke do 10 let starosti, druga pa za pionirje in pionirke od 11—14 let. Pionirji bodo najprej tekmovali za prvenstvo odredov. Vsako moštvo bo imelo 6 pionirjev in dve pionirki. Turnirji odredov bodo zaključeni do 30. marca. Nadaljnje tekmovanje bo okrajno prvenstvo, na katerem bodo sodelovali vsi odredi, ki so izvedli svoje turnirje. Moštva, ki bodo zmagala na okrajnih prvenstvih, pa bodo imela pravico zastopati svoj okraj na republiknem prvenstvu, ki bo dne 22. maja v Ljubljani.

Republiški polfinalni turnirji

Sahovski zveza Slovenije je razpisala tri republiške polfinalne turnirje za prvenstvo Slovenije (posamezniki) v letu 1955. Na turnirju ima pravico sodelovati 43 upravičencev. Vsi trije turnirji bodo približno enako močni. Začetek igranja bo dne 4. aprila v Ljubljani, Kranju in Mariboru. Prvi trije z vsakega polfinalnega turnirja imajo pravico igrati na V. prvenstvu Slovenije, ki se bo začelo 23. aprila v Ljubljani.

Registracija motornih vozil za leto 1955

Redne letne tehnične preglede motornih vozil s podaljšanim prometnim dovoljenjem bodo izvajala tajništva za notranje zadeve OLO (MLO) po naslednjem razporedu:

Ljubljana mesto in okolica	do 24. marca do 10. maja 1955
Maribor mesto in okolica	do 25. marca do 10. maja 1955
Celje	do 25. marca do 23. aprila 1955
Kranj	do 24. marca do 16. aprila 1955
Radovljica	do 25. marca do 6. aprila 1955
Ptuj	do 24. marca do 30. marca 1955
Krško	do 24. marca do 2. aprila 1955
Gorica	do 24. marca do 7. aprila 1955
Slovenj Gradec	do 24. marca do 2. aprila 1955
Ljutomer	do 31. marca do 6. aprila 1955
Novo mesto	do 4. aprila do 9. aprila 1955
Šoštanj	do 4. aprila do 9. aprila 1955
Murska Sobota	do 7. aprila do 13. aprila 1955
Sežana	do 8. aprila do 12. aprila 1955
Tolmin	do 8. aprila do 15. aprila 1955
Crnomelj	do 11. aprila do 13. aprila 1955
Trbovlje	do 11. aprila do 20. aprila 1955
Postojna	do 13. aprila do 27. aprila 1955
Kočevje	do 15. aprila do 20. aprila 1955

Cas, kraj in razpored tehničnih pregledov bodo objavljali tajništva za notranje zadeve. Upravitelje in lastnike motornih vozil pozivamo, da pripeljejo na pregled tehnično brezhibna in odločena vozila.

Do konca letnega rednega registriranja ne bodo smela voziti v prometu motorna vozila, za katerih ne bo podaljšala veljavnosti prometnega dovoljenja za leto 1955.

Iz pisarne Državnega sekretariata za notranje zadeve LRS

je držal mladi učitelj v rokah potni list nekega Angleža in ga resnega, mračnega obraza pregledoval. »Saj vam vendar pravim, da je potni list v redu,« je ponovil Anglež v svojem jeziku vedno nestrpen. John se je jel smehljati, ko je opazil, da drži učiteljski potni list narobe; zgoraj je bilo spodaj in spredaj je bilo zadaj, in obračal je glavo, da bi po možnosti razbral tujo pisavo tako, da jo je razbral navpično, kakor je bil vaje brati. John bi mu bil rad pomagal, toda to bi bilo pripravilo njegovega starega prijatelja ob ves ugled. Tako je molče gledal, kako je preklinjal Anglež plačal nezakoniti davek, vsem ko je stal učitelj pred njim z izrazom podkralja na obrazu.

Ko se je železniška postaja izpraznila, ga je prijazno vprašal po zdravju. »Počutim se dobro in moja skleda je polna riža,« se je pobahal Singson. Zatopotal je z usnjenimi škornji in se pocukal za uniformo, da bi opozoril malega gospoda na svojo veljavo. John je bil oblekel za dom spet dolgo, modro kitajsko študentovsko obleko in se počutil dobro v malomarni, naprej sklonjeni drži, podedovani od celih rodov literatov. Bil je spet Yutsing, edina zvezda, dragoceni sin Cangove hiše. Poklical je v rikšo vpreženega kulija in medtem ko je mož topotal z njim skozi mesto po znanih, živahnih, hrupnih, veselih ulicah, ga je vpraševal o tem in onem.

»Vse je slabše,« je dejal kuli. »Prej, ko smo še nosili kite, so izzemali iz nas bakrene novčice, zdaj pa srebrnike.« Toda pri tem se je smejal, kajti vozil je nekoga in zaslužil bo dovolj denarja, da si bo lahko privoščil za večerjo malo riža. Yutsing je globoko vzdihnil. Jezero, breg, iglasta pagoda tam zunaj na hribu, na novo pobeljeni zidovi, črna dvojna vrata, vratar, debeluhast in dostojanstven kakor vsi vratarji.

GROF

MONTE CRISTO

KINO »UNION«: Francoski barvni film: »Graf Monte Cristo« I. del. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Lia Amanda in Jean Marais.

KINO »KOMUNA«: Angl. film: »Ugrabitelj«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Danken Mekri in Andrija Kori.

KINO »SLOGA«: Amer. film: »Slavolok zmage«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Ingrid Bergman in Charles Boyer.

KINO »SOCA«: Franc. barvni film: »Graf Monte Cristo« II. del. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »ŠIŠKA«

Brazilijski film: »RAZBOJNIK«

V glavni vlogi Alberto Rušel, Maria Prado. Glasba: Gabriel Miljori. Režija: Lima Barreto. — Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Brazilijski film: »RAZBOJNIK«

Film je bil nagrajen za izredno glasbo in je prvi brazilijski film v Ljubljani. — Distributor »Kinema«, Sarajevo. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

VESTI IZ MARIBORA

Dežurna lekarna v torek, dne 22. marca 1955: lekarna »Studenci«, Gorkega ulica 18.

KINO: Ameriški film: »Julij Cezar«.

UDARNIK: Ameriški film: »Dvojno življenje«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE: Torek, 22. marca ob 19.30: Verdi: »Rigoletto«. Red LMS-2.

Umetnostna galerija — Maribor. Razstava britanskega lepaka dnevno od 9 do 16. Razstavljenih je 67 delov.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE: Torek, 22. marca ob 20: Friedrich Forster: »Sveca«. Premiera. Premiera abonma in izven.

Cetrtek, 24. marca ob 20: Friedrich Forster: »Sveca«. Abonma red Cetrtek in izven.

Petek, 25. marca ob 15: Friedrich Forster: »Sveca«. I. šolski abonma.

Sobota, 26. marca ob 20: Friedrich Forster: »Sveca«. Abonma red Sobota (delavski) in izven.

OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA DRAVOGRAD

razpisujeta naslednja službena mesta:

direktorja zadružne hranilnice

Pogoji: popolna srednja šola z najmanj 3 leti prakse v tej stroki, lahko tudi osebe, ki nimajo te šolske izobrazbe, vendar pa več kot 5 let službene dobe v tej stroki in imajo dovolj strokovnih sposobnosti

vodjo gradbenih investicij

zadružnega sektorja. — Pogoji: Gradbeni inženir ali tehnik, v postev pridejo tudi osebe, ki so se vsaj 5 let bavile z gradbenimi investicijami in obvladajo administracijo

absolvente nižjih in srednjih kmetijskih šol

predvsem za terensko delo

Prijave je treba poslati na naslov OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE DRAVOGRAD

1084

DNEVNE NOVICE

Uprava »Ljudske pravice« ima novo številko tekočega računa pri Narodni banki 601-T-632.

Novost na našem trgu je JELA soli za kope. Osvežuje, jača in krepi živce. Dobi se v drogerijah in parfumerijah.

PREDAVANJA

Slovensko zdravniško društvo vabi vse zdravnike in medicine višjih semestrov na predavanje akademika prof. dr. Božidarja Lavriča: »Vtisi s potovanja po Indiji in Burmi«. Predavanje bo v sredo, 23. marca ob 20 v predavalnici Interne klinike v Ljubljani.

Geografsko društvo Slovenije vabi na javno predavanje, ki bo v sredo, dne 23. marca ob 20 v balkonski dvorani na univerzi. O nastanku krških ravnin bo predaval dr. Josip Roglič, univ. prof. v Zagrebu in član Mednarodne komisije za proučevanje kraska.

Prilodopslovno društvo vabi na predavanje dr. ing. Vlado Tregubova: »Od cedrovih gozdov na Atlasu do Atlantske obale. Predavanje spremljajo številni barvni diapozitivi. Predavanje bo danes ob 20 v prirodopslovni predavalnici Univerze, vhod iz Gosposke ulice.

KONCERTI

Današnji simfonični koncert za mladino ob 17 v Filharmoniji je za V. gimnazijo. Dirigent Samo Hubad, solist Hilda Horak-Casova. Na sporedu Griegov Koncert za klavir in orkester in Zivalski karneval Saint-Saënsa. Vstopnice so razprodane.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 22. marca ob 20: Ustinov: »Troji, kakor hoče«. Abonma E. Sreda, 23. marca: Zaprtlo. Cetrtek, 24. marca: Zaprtlo. Petek, 25. marca ob 20: Bruckner: »Elizabeta Angliška«. Premiera. Proslava 35-letnice umetniškega delovanja Mire Danilove. Izven.

Sobota, 26. marca ob 20: Bruckner: »Elizabeta Angliška«. Izven. Nedelja, 27. marca ob 20: Bruckner: »Elizabeta Angliška«. Izven.

Za proslavo 35-letnice umetniškega dela Mire Danilove uprizori drama 25. marca zgodovinsko »Elizabeta Angliška« sodobnega nemškega pisatelja Ferdinanda Brucknerja. Naslovno vlogo igra jubilar, Delo je režiral dr. Bratko Kreft, scenograf je ing. Franz, kostumarka Nada Souvanova, sceno glasbo je napisal prof. V. Ukmar. Filipa II. igra Maks Furijan, Bačona VI. Skrbinec, Esaksa Bert Soljar, Cecilia Jože Zupan. V ostalih vlogah nastopa skoraj celoten moški ansambel, slušatelji in slušateljice igralne akademije in drugi. Opozorjamo, da bo slovenska predstava v Drami, ker zaradi izrednih tehničnih zahtevnosti ni mogoče prenesti predstave v Opero.

Za jubilejno predstavo dramske umetnice Mire Danilove v petek, dne 23. marca, imajo prednost pri nabavi vstopnic vsi vabljenci. Vstopnice naj vabljenci dvignejo do srede, 23. marca do 19. ure pri dnevnih blaginjah v Operi. Vse obveznosti, ki jih ima sicer Drama SNG glede rezerviranja

vstopnic pri premierah, se tokrat prenesejo na prvo reprizo »Elizabete Angliške«, ki bo v soboto, 26. marca ob 20.

OPERA

Torek, 22. marca ob 19.30: Prokofjev: »Zaljubljen v tri oranže«. Abonma red U. Sreda, 23. marca ob 19.30: Strauss: »Nekdanje svečanosti«. Stravinski: Lisica zvitorepka; Gotovac: Simfonično kolo, Balet. Abonma K.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA: Gledališka pasaža

Sreda, 23. marca ob 20: John van Druten: »Grlice glas«. Izven.

Petek, 25. marca ob 16: Kristina Brenkova: »Najlepša roža«. Izven.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE: Ljubljana, Mestni dom

Sreda, 23. marca ob 20: Dobričin: »Skupno stanovanje, komedija. — Izven.

Ker tudi pri obeh zadnjih predstavah te duhovite komedije mnogo obiskovalcev ni dobilo več vstopnic, jih kupite že v predprodaji od torka dalje v Mestnem domu. Rezerviranje tel. št. 32-880.

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE V KOPRU

Torek, 22. marca ob 20: Tiemeyer: »Mladost pred sodiščem«. Gostovanje v Piranu.

Sobota, 26. marca ob 20: Roland: »Štirje za volanom«. Gostovanje v Izoli.

Petek, 1. aprila ob 20: Z. Konfino: »V soboto se poročim«. Premiera v Kopru.

Čestitke

Mari in Tonetu Hlebi iz Maribora pošiljata priročne pozdrave Nena in Saša z otroki.

Tonetu Pavčku ob njegovi vrnitvi želi srečno vživetje v novo življenje Ciro z družino in prijatelji.

Obema upraviteljskima gozdnim uprav Trnovo pri Gorici in Dol-Predmeja pošilja lepe pozdrave iz Ljubljane znanka.

Svojemu dobremu stricu Francu Drolku iz Doba pri Domžalah želi skorajšnje okrevanje po prestopu bolezni Julci in Edo.

Rudolfu Novaku z Jesenic želi njegovi vse dobro ob rojstnem dnevu.

Cirilju Trčku iz Ljubljane želi njegovi znanci in prijatelji vse najboljše k njegovemu tridesetemu rojstnemu dnevu.

DROBNI OGLASI

RAČUNOVODJO, večšega industrijskega knjigovodstva, sprejme v službo Tovarna konzerv Ljubljana-Vič, Tržaška cesta 151 a. Ponudbe z življenjepisom in podatki o dosedanjih zaposlitvi sprejema tovarna do 31. marca 1955.

BOLNICARJO sprejme Zavod za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani, Vilharjeva cesta 33. Pogoji: dovršena bolnišniška šola. Plača po uredbi z dopolnilno plačo. Ponudbe poslati takoj na gornji naslov.

PARNI VALJAR, 12-tonski, prodamo. Ogledate si ga lahko v Beogradu, Bulevar Revolucije 392.

17995

AVTOMOBILOM PODALJŠUJEMO ŽIVLJENJSKO DOBO!

»Autoobnova« v Mariboru je znana široko po državi, čeprav mnogi Mariborčani še ne vedo, kje so njene delavnice. Težko je najti to podjetje. Nanj te opozori le kolona avtomobilov, ki stoje na ulici, ko čakajo na popravila, ker podjetje nima dovolj velikih garaž ali vsaj dvorišča, kamor bi jih lahko postavili. Podjetje je še vedno v stari zgradbi, ki je bila med vojno zelo poškodovana in so jo za silo obnovili. Zato na zunanji ni mogoče oceniti, kako velik razpored je naredilo podjetje v zadnjih letih.

Stopimo v delavnice. Prostori so urejeni in razsvetljeni s fluorescenčno razsvetljavo. Zaenkrat le tam, kjer delajo najbolj natančne stvari in primanjkuje dnevnih svetlob. Za strojni oddelek so popravili in nabavili nove stroje, med drugim za ortanje ležajev. Lahko si ogledamo tudi lakirnico, kolarnico in kleparnico, ki jih očasih ni bilo. Uredili so jih v nekdanjih skladiščih in upravnih prostorih. Za dela, ki jih opravljajo, so skoraj vsi prostori pretesni, ker jih ni mogoče širiti niti graditi novih. Po regulacijskem načrtu mesta se bo podjetje moralo preseliti. Zato jim ne dovolijo graditi novih prostorov na sedanjem mestu. Toliko sredstev pa nimajo, da bi si lahko zgradili nove prostore na drugem mestu.

KLJUB POMANJKANJU PROSTOROV — VELIK NAPREDEK

Vzlic pretesnim prostorom pa podjetje napreduje. To potrjujejo že številke zadnjih nekaj let, a kaj še, če napredek primerjamo s predvojnimi stanjem. Tu je bil očasih napaden servis za popravilo motornih vozil, danes pa je sodobna, moderna delavnica, ki je znana daleč naokrog...

»Imate mnogo motornih vozil za generalna popravila?«

»Dela je več kot dovolj,« odgovori delavec, ki pregleduje popravljen kamion. Če bi videl ta kamion na ulici, bi težko presodil, ali je prišel iz delavnice za popravilo ali iz tovarne. »Sest ali sedem takšnih gre iz delavnice vsak mesec. Lahko pa bi jih tudi deset ali petnajst, če bi imeli dovolj nadomestnih delov.«

»To pa je vendar »Pionir«, ki jih izdeluje Tovarna avtomobilov. Za take vam ni treba uvažati nadomestnih delov.«

»Pri veliki proizvodnji kamionov v Tovarni avtomobilov pozabljajo, da se nekateri deli obrabijo prej kot drugi; zato izdelujejo za servisne delavnice premalo nadomestnih delov. To čulimo predosem mi, ki dobivamo kamione o generalna popravila tudi iz drugih krajev, ne samo z našega področja.«

V Autoobnovi popravljajo kamione tudi iz Hrvaške, Bosne in Črne gore. Zakaj? Tega niti ni treba opozarjati, kajti odgovor je na dlani. Če »Autoobnova« ne bi imela konkurenčnih cen in ne bi opravljala svojega dela kvalitetno, se gotovo ne bi nihče iz tistih krajev zmenil zanje.

Za generalna popravila imajo v »Autoobnovi« sedem skupin, ki jih sestavljajo po dva mehanika, tem pa pomagajo še vajenci in drugi. Vsaka skupina bi lahko v sodelovanju z ostalimi oddelki popravila mesečno dva kamiona. To je 14 generalnih popravil ali dvakrat več kot sedaj. Opirajo jih pa pretesni prostori in nadomestni deli.

»Autoobnova« ima tudi akumulatorsko delavnico »Vesno«. Njeno delo se je začelo šele pravzaprav leta 1949, ko so

do 800.000 din; »Iskra« pa bi jih samo letos potrebovala 350. Po proizvodnem načrtu, ki ga ima »Iskra« za prihodnja leta, pa se bodo čez 5 let njene potrebe povečale za trikrat.

Razen kleparskih, kolarskih in lakirnih del opravlja »Autoobnova« tudi vsa avtomobilarska in druga dela. V podjetju je lonica za ležaje, brusilnica za glavne gredi in stroj za ortanje motornih cilindrov. Podjetje pripravlja tudi servisno službo za »Bošev« električne naprave

izdelali v osem letu le 400 akumulatorjev za motorje. In sedaj! V lanskem letu so jih naredili že desetkrat toliko, to je 4000, o skupni teži 70 ton. Po akumulatorjih je veliko poprašenjanje. »Autoobnova« se niti ni treba baviti s prodajo akumulatorjev, ker oso količino prevzema Slovenija avtopromet. In če bi jih naredili mnogo več, bi jih prav tako lahko prodali. O tem mnogo razmišljajo, saj bi z malimi investicijami lahko povečali proizvodnjo o enem ali dveh letih za 5, pa tudi za 10-krat. Hiperprodukcije se jim ni treba bati, ker razen akumulatorjev za motorje lahko izdelujejo tudi druge.

Vodstvo »Autoobnove« se razgovarja s podjetjem »Iskra« v Kranju, da bi sodelovali pri proizvodnji telefonskih central. »Iskra« je doslej uvažala baterije za telefonske centrale, »Autoobnova« pa bi jih lahko izdelovala o svoji delavnici »Vesno«, če bi le nabavila dva nova stroja. Kakor kaže, bo »Iskra« dala dovolj, ki bi jih sicer morala izdati za nakup baterij, zato pa bo čez nekaj časa dobivala domače baterije. Ena baterija za telefonsko centralo stane okoli 600.000

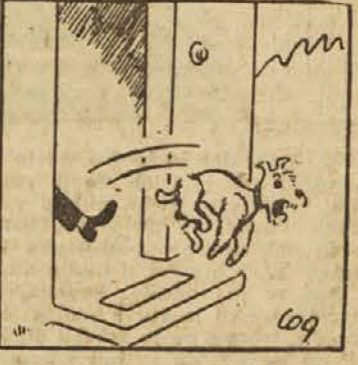
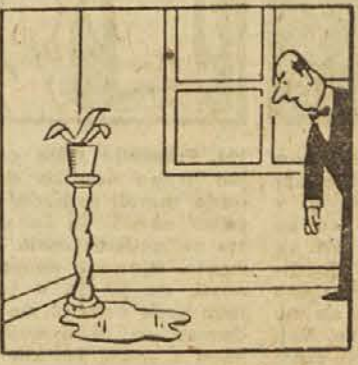
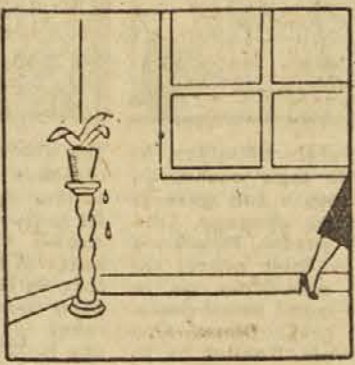
pri avtomobilih, ker na Stajerskem take doslej ni. Ta servis bi popravil predvsem »Diesel« stroje, električne napeljevalce in tlačilke za nafto.

Se nekaj števil o razvoju podjetja. Pred šestimi leti, ko so iz delavnice odstranili vojno razdejanje in jih uredili, je delalo v podjetju 70 ljudi. Čeprav se zaradi omejenega prostora delavnice ne morejo širiti, niti kolektiv ni prejel za to nobenih sredstev, se danes stiska v tesnih prostorih že 113 ljudi.

Zmogljivost podjetja je v zadnjih letih hitro naraščala tudi po vrednosti opravljenih del. Vrednost proizvodnje v letu 1952 je dosegla 58 milijonov din, naslednje leto že 132 milijonov, lani pa 176 milijonov. V uspehih »Autoobnove« se zrcali trud in mnogo vloženih naporov kolektiva, predosem nekaterih strokovnih delavcev, mojstrov in drugih. Napori vsega kolektiva pa se odražajo v delu delavskega sveta, ki je uspešno reševal tudi najtežje naloge. Pri tem je vedno pomagala tudi sindikalna organizacija, ki je predosem v začetku uvedbe delavskega upravljanja mnogo prispevala, da je delavski svet našel pravo vsebino dela.

TETA SIDONIJA

Presneti kuža

SOVJETSKA ZVEZA IMA 50 TISOČ TANKOV

Rusi neradi eksperimentirajo z novimi tipi, marveč rajši zboljšujejo tanke, ki so se že obnesli

Izkušnje korejske vojne dokazujejo, da so dobili tanki v posebni granati in tako imenovani napalmovski bombi novega sovražnika. Nove granate, vržene iz letal ali izstreljene iz tankovskih cev, so prebile 28 do 30 cm debele plošče. Ko eksploziv na napalmovski bomba, nastane temperatura do 1500 stopinj. Tank se dobesedno raztopi, če eksploziv v bližini takšna bomba. Bivši predsednik ameriške komisije za vojne raziskave v Rooseveltovih časih dr. Vannevar Bush je pred tremi leti rekel, da so časi množičnih napadov s tanki minili. Na Koreji pa je bila glavna teža voj-

tudi v SZ vliči. Čeprav je bila sovjetska težka industrija med vojno močno opustošena, pa je imela SZ po vojni kmalu več tankov. V tovarnah so stali po več mesecev, preden so jih odpeljali. Bili so že vsi zarjaveli. Pri Leningradu so jih morali postaviti v karelske gozdove, pri Gorkem pa so morali v gozdovih zgraditi še ceste, da so vozili tanki po njih. Tanke so pokrili v gozdovih s plahetami in jih postavili pod drevesa. Sovjetska proizvodnja tankov pa je zadnja leta padla za 60 do 65%. Težka industrija je začela izdelovati na ta račun več železniških vagonov in traktor-

tudi 7,62 mm, vojaki pa so v njem štirje. Čeprav samo ono do dve toni lažji od ameriškega »Shermana« je ta tank 40 cm nižji. Moderna oprema tanka T-34 je označena s »T-43«. Tank je opremljen s 85 mm topom z dolgo cevjo, z velikim protivzračnim mitraljezom 12,7 mm in s prednjim oklepom s 50 do 60 mm. Posadka lahko šteje 5 mož, ker pride v tank po potrebi še merilec ali radiotelefonist.

»JOSEF STALIN« NI VEČ PRILJUBLJEN

Iz težkih tankov KW 1 in KW 2 se je razvil »Josef Staline«, katerega tipa I. in II. so Rusi izročili večinoma satelitskim državam, ker so ti tanki pretežki in ker vozijo prepočasno. Standardni tip »Stalin III« 52 do 54-tonski ima 122 cm top in na vrhu montiran protivzračni mitraljez 21,7 mm. Njegov oklep je debel 150 mm do 200 mm, zmogljivost motorja pa znaša 800 ks. Za primerjavo naj omenimo, da je 45-tonski ameriški tank »Patton« z motorjem 800 ks opremljen s topom 9 cm in lahkim protivzračnim topom ter mitraljezom, angleški 45 do 50-tonski »Centurion« pa ima letalski motor s 635 ks in top 8,5 cm.

Vtem ko so zahodne države v drugi svetovni vojni izdelovale izključno tanke s stolpci in jih izdelujejo še zdaj, so sovjetske tovarne razen takšnih izdelovale še mnoge udarne topove za zaščito proti tankom ali za podporo artileriji pri pehotnih operacijah, tako da je znašalo ob koncu vojne razmerje med tanki in protitankovskimi topovi 2:1. Sovjetske tovarne še zdaj izdelujejo udarne topove. Tank s stolpci lahko obrne svoj top v minuti dva do šestkrat za 360°, vtem ko lahko tank brez stolpca obrača top samo v kotu 15°. Zato se mora obrniti ves, če hoče obrniti svoj top za 360°.

Po podatkih štaba vojaških sil Atlantskega pakta v Parizu ima SZ 227 divizij, od teh 63 tankovskih, 58 artilerijskih in 52 pehotnih. Ostalo odpade na 36 motoriziranih, 6 padalskih divizij in druge enote. SZ ima nad 50.000 tankov.

Einstein hoče imeti mir

Prejšnji ponedeljek je praznoval prof. Albert Einstein v svojem skromnem stanovanju v ameriškem univerzitetnem mestu Princetownu 67-letni rojstni dan. Pravzaprav ga ni praznoval, ker je odločno odklonil vse čestitke, češ da so rojstni dnevi samo za otroke. Sloveči znanstvenik, utemeljitelj relativnosti teorije, ki je ustvarila svetovno podobo moderne fizike in omogočila uspehe na področju jedrske fizike, hoče preživeti zadnja leta svojega življenja v popolnem miru. Zda se ukvarja s splošno relativnostno teorijo in vprašanji najvišje matematike. Za razvedrilo šahira, igra violino ali pa pomaga sosedovim otrokom pri matematičnih nalogah.

Naserova gostoljubnost

Neki 14 let star angleški deček je nedavno pobegnil z doma. Pozneje je pripovedoval, da se je nameraval napotiti na grobove egiptovskih faraonov. Prijeli so ga južno od Pariza in ga poslali nazaj v Anglijo. O tem so poročali časniki in tako je zvedela za dečkovo željo tudi egiptovska vlada. Ministrski predsednik Naser je dečka takoj uradno povabil, naj se na stroške egiptovske vlade pripelje v Kairo, kjer si bo lahko ogledal vse grobnice faraonov.

Orjaško potniško letalo

Prvi model novega angleškega orjaškega letala »Bristol Britania« se je v nedeljo na poti iz Londona spustil na letališče Johannesburg. V njem je prostora za 92 potnikov. Nad 9000 km dolgo pot je preletelo letalo v pičlih 19 urah. Spustilo se je samo v Hartumu v Sudanu, da je napolnilo zalogo bencina. Novo orjaško potniško letalo bodo pet tednov preizkušali v Afriki, preden bo začelo redno letati.

Doba karnevalov v Franciji še ni minila. O tem priča tudi ta slika, ki kaže štiri mlade Parižane v oblekah mušketirjev, kako se »sablajo« pred obeliskom sredi Pariza

VSAKO SEKUNDO SE RODE TRIJE OTROCI

Koliko otrok se rodi letno na vsem svetu? Natanko na to vprašanje ni moč odgovoriti, ker mnoge dežele nimajo popolnih seznamov. Statistiki pa cenijo letni prirastek

ljudi na vsem svetu približno na 95 milijonov. Potemtakem se rode vsako sekundo trije otroci. Umrje pa letno kakih 62.500.000 ljudi, torej vsako sekundo dva. Dve tretjini ljudi umrje v Aziji, pičla šestina v Evropi, približno desetina v Afriki, ostali pa na zahodni polobli.

V katerih deželah prebiva največ ljudi? Na Kitajskem. Po najnovejših statističnih podatkih ima Kitajska že blizu 600 milijonov prebivalcev. Indija jih ima 345 milijonov, SZ 193, ZDA pa 153 milijonov.

101 leto star znanstvenik

Angleški znanstvenik Cecil Warburton je star že 101 leto. Že od mladih nog je strasten kadilec, kadil pa samo pipo. Vsak dan popije vrček piva že za zajtrk, pred obedom pa eno ali dve čašici žganja. Njegova stroka je proučevanje žuželk in mrčesa.

Učinkovita kura

Mizar Walter Adler iz Hannover - Herrenhausena je napravil na vrhu za svojo debeluhasto ženo stope. Žena mu je večkrat potožila, da bi rada shujšala, in zdaj ji je moč željo izpolniti. Vsak dan dela na stopah toliko, kakor če bi prehodila 3 km. Prvotno je tehtala 95, v nekaj mesecih pa je shujšala že na 80 kg.

Sladkor iz lesnih odpadkov

Inštitut za tehnologijo na tehnični visoki šoli v Darmstadtu je z novim postopkom dobil iz sto kilogramov lesnih odpadkov 31 kilogramov sladkorja. Za pridobivanje sladkorja so dobri vsi lesni odpadki, med njimi tudi žaganje. Razen kristalno čistega sladkorja pridobivajo iz lesnih odpadkov tudi silozo in lignin za izdelovanje umetnih vlaken. V inštitutu pravijo, da je ta postopek enako ekonomičen, kakor pridobivanje sladkorja iz sladkorne pese.

Za dobro valjo

LE ČAKAJ!

Dva uradnika delata v uradu za oboroževanje v Washingtonu, vsak pri svoji mizi, in se opazuje, ne spregovorita pa nobene besede. Prvi gre vsak dan ob štiri domov, drugi pa dela do šestih ali še dlje. Naposled pa pravi drugi proemu: »Oprosti, kako to, da ti zmeraj končaš delo že ob štirih?«

»To je kaj preprosto. Zmeraj, kadar dobim težavno zadevo, napišem na akt: »Izročiti Smithu.« Mislim namreč, da mora biti v tem velikem uradu gotovo kak Smith. In vse kaže, da je res. Nobenega akta mi namreč še niso vrnil.«

»Fant moj,« ozklikne drugi uradnik in sleče suknjič, »zdaj se pa le pripravi! Smith sem namreč jaz.«

KAKOR KOLUMB

Konservativni Winston Churchill si večkrat privoščil laburistično stranko in napravi na njen račun kak dovtip. Nekoč je v Spodnjem domu rekel: »Angleški ustanovitelj te sloveče delaške stranke je bil Kristof Kolumb: Glejte, gospodje, odjadral je, ne da bi vedel, kam drži njegova pot. Prispel je tja, ne da bi vedel, kje je, in naposled so morali drugi poravnati njegove potne stroške.«

VPRAŠANJE

Ustanovitelj individualne psihologije dr. Alfred Adler je nekoč v Bostonu predaval o svoji teoriji o manjrednosti organov. Ta teorija pravi približno, da se ljudje s telesnimi hibami v namestilo specializirajo za dejavnosti, pri katerih pridejo do veljave njihovi manjredni organi. Tako na pr. si prizadevajo mladinci s hibami na dihalnih organih, da bi postali tekači na dolge proge, ljudje s slabimi očmi bi radi postali slikarji itd. Po predavanju pa je neki poslušalec vprašal:

»Ali ne sledi iz vaše teorije, da si slaboumni prizadevajo, da bi postali psihiatri?«

MALI LEKSIKON

Kaj so sage in kaj so bile prvokrat napisane?

Izraz saga izvira iz nemskega sagan ali anglosaškega sagas ali gotskega sagesa, kar pomeni reči, povedati. Sag so torej pripovedke, legende. Prve sage so bile napisane na Islandiji od 12. do 14. stoletja. Najpomembnejše so zgodovinske sage. Ustna izročila, ki so prehajala iz rodu v rod, so pisana v zelo preprostem slogu, v jeziku, ki so ga takrat ljudje govorili. V njih so opisani resnični dogodki. Od prve polovice 13. stoletja so se začele sagi preminjati v suhoparne anegdote. Razlikujemo tri vrste sag: islandski dogodki, zgodovinske norveške kraljeve in zgodovinske druge dežele. Ena najpomembnejših sag je velika islandska saga, v kateri je opisana zgodovina Islandije od leta 1190 do 1284. Na Norveškem so nekatere sage pisane v latinščini, pozneje pa so ta jezik opustili in jih pisali v narodnem jeziku. Znan je saga o norveških kraljih do l. 1177. Pozneje pa se avtorji norveških sag niso držali resničnih dogodkov. Poznejši žanr sag je poetičen, fantastičen, navdihnjene so s starimi pesmi in junaki pesnitvam. Znan je saga o Vikinških. Mnogim sagam se pozna tudi vpliv. Tako so nastale sage o Tristanu in Izoldi, Karlu Velikem itd. Nekatera dela se zdaj imenujejo sage, kakor na pr. »Saga o Forsyde« pod peresa Johna Galsworthyja, v kateri je v krogoletnem redu opisana neka družina z več rodovi.

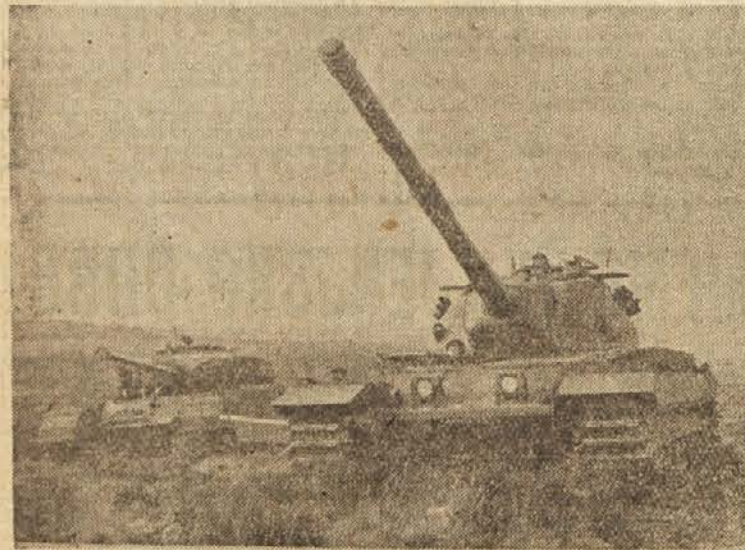
Dvojčka sta razbila svoje zrcalo.

»Sram te bodi! Le kako moreš kazati bralcem polovico meč.«

»Rad bi vedel, ali hoče gospod spati ali pa naj začnem predavanje?«

Britanija je dobila nov tip tanka — Conqueror (Osvajalec). Na sliki vidite na desni novi tank, na levi pa prejšnji tip težkega britanskega tanka Centurion.

skovanja še zmeraj na tankih, toda v tesni zvezi s pehoto. Korejska vojna je pokazala, da zmagaja v boju proti tankom samo, kadar ima premoč v zraku. Nastane vprašanje, kdo bi imel to premoč, če bi prišlo do nove vojne.

Zanimiv in značilen je v tem ozaru razvoj tankov v SZ. SZ je dejala prej prednost kovanim tankom pred vlitimi, ker so lažji in odpornejši. Nekatere sestavne dele, na pr. stolpce, pa morajo

je v. V primeru vojne bi skupna zmogljivost 48 do 50 sovjetskih tovarn tankov zadostovala, da bi dosegla SZ ravnotožje z Ameriko, Anglijo in Francijo ali pa da bi te dežele celo prekosila. V ZDA so določili 16, v Franciji pa 3 tovarne za izdelovanje tankov. Anglija je v tem oziru med ZDA in Francijo. Ameriške tovarne bi izdelale letno kakih 35.000 tankov, ruske pa nad 50.000.

Splošne sovjetske smernice v proizvodnji tankov so že zdavnaj znane. Rusi neradi eksperimentirajo zmeraj z novimi tipi, marveč tanke, ki so se že obnesli, rajši zboljšujejo. Druga težnja je v tem, da ne dajejo prednosti lahkim brzim tankom, marveč težkim z debelim oklepom, čeprav vozijo počasneje. Sovjetski tanki so opremljeni čim preprosteje in tudi njihova celotna konstrukcija je preprosta, tako da jih na fronti ni težko popraviti, če se pokvari ali če jih sovražnik poškoduje.

»STARI ZNANEC« T-34

Sovjetski T-34 je prvi 32-tonski tank za velike operativne premike. Opremljen je z 12-cilindrskim motorjem z zmogljivostjo 600 ks in doseže po cesti hitrost 60 km na uro. Njegov oklep je debel 70 do 75 mm, oborožen je s topom 7,62 mm in dvema mitraljezoma

★ RIDEČA ROŽA ★

PIŠE VOJKO NOVAK
RIŠE FRANCE SLANA

100. Drugi dan je že vse mesto vedelo o prežagani brvi in štirih članih vojaške patrulje, ki so svoj nočni pohod zaključili v potoku. Ponoči so jih videli, kako so se vračali vsi mokri v postojanko in ko so zvedeli še za brv, so si ljudje hitro domislili, kaj se je zgodilo. Poveljnik gestapa Oberreigner se je sprva smejal, ko so mu sporočili, potem pa je zdiljal od joca. Najbolj ga je žrilo, da so bili v posmeh vsem mestu. Ivan in Jože pa sta medtem že sedela v žolskih klopih in čakala, da bosta dobila izpričevala. »Končno je žolskega leta konec,« je mislil Ivan.

101. Prijatelj nista poslušala učiteljice, ki jim je po nemško dolila lepe nauke, da bodo morali prihodnje leto v šoli govoriti samo nemški in še mnogo drugega. Oba sta se večkrat ozirala na prazno francosko mesto. Njegova mama je imela precej sitnosti, da jih je v šoli prepričala, da je tako hudo oslabele, da je moral ostati doma. Domov so šli v veliki gruči. Danes niso imeli s seboj žolskih torbic. Dohitel jih je Sepp Holz in se obregnil ob Ivana in njegovo skupino. »Med počitnicami boste morali iti na delo. Ne boste doma lenarili.« Šli so naprej, kakor da ga ni.

102. »Videl se bomo na kopanju,« so si obljubovali. »Šli bomo nabirat borovnice, maline in gobe. Pa zmaže bomo spuščali. Šli so bomo vojsko. Frnikulali bomo.« Kolk zamislili, ki so se ponavljale iz leta v leto, kakor si sledijo drug za drugim lotni časi. Jože in Ivan sta šla skupaj zadnji del poti proti domu. »Pojutrišnjem se vidimo,« je rekel Ivan. »Nevarno bo,« je rekel Jože. »Se bojiš?« ga je vprašal Ivan. »Kaj bi se bal, čeprav vem, da se vsak izmed nas včasih boji.« »Res je,« je rekel Ivan. »Z drugim bomo sedaj mirovali, da si sami ne bomo kaj pokvarili,« je menil Jože.